

Regeringens proposition

1978/79: 208

om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.;

beslutad den 29 mars 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

ERIC ENLUND

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag rörande den närmare utformningen av prisregleringen på jordbruksprodukter (utom sockerbeter och socker) under regleringsåret 1979/80. Vidare lämnas förslag till sockerreglering för tiden efter den 30 juni 1979.

I Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977: 975) med tulltaxa

Häri genom föreskrivs att tulltaxenr 07.04 skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

07.04¹ Torkade, dehydratiserade eller evaporerade köksväxter, hela, i bitar, skivade, krossade eller pulveriserade, men ej vidare beredda:
A. vitlök fri
B. andra slag 3 %

Föreslagen lydelse

07.04 Torkade, dehydratiserade eller evaporerade köksväxter, hela, i bitar, skivade, krossade eller pulveriserade, men ej vidare beredda:
A. potatis fri
B. vitlök fri
C. andra slag 3 %

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 07.04 B. och C., den dag regeringen bestämmer, och i övrigt den 1 juli 1979.

¹ Senaste lydelse enligt prop. 1978/79:136.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom föreskrivs att bilagan till lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Förteckning
över varor som avses i 2 § lagen*

Bilaga²

Tulltaxenr Varuslag

ur 07.01	Potatis (med undantag av nyskördad potatis under tiden 6 juni–5 juli), färsk eller kyld
ur 07.04	Torkad, dehydratiserad eller evaporerad potatis, hel, i bitar, skivad, krossad eller pulveriserad, men ej vidare beredd och ej hänförlig till nr 11.05
07.05	Torkade spritade baljväxtfrön av sådana slag som användes till människo- eller djurföda, även skalade eller kluvna

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 865.

² Senaste lydelse 1977:1053.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-29

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Huss, Rodhe, Hansson, Enlund, Lindahl, Winter, De Geer, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Enlund

Proposition om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.

1 Inledning

Enligt riksdagens beslut våren 1978 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. för tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1981 (prop. 1977/78: 154, JoU 1977/78: 34, rskr 1977/78: 348) skall justeringar av mittpriser, prisgränser och införselavgifter för jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker göras dels halvårsvis på grundval av utvecklingen av kostnaderna inom jordbruket och viss uppsamling och förädling, dels den 1 juli varje år för att nå följsamhet för jordbrukarnas inkomster till inkomstutvecklingen för andra befolkningsgrupper. Riksdagen beslöt samtidigt om prisregleringen för sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1979.

I skrivelser den 2 juni och den 8 december 1978 till regeringen lade statens jordbruksnämnd fram förslag om kompensation till jordbruket och viss livsmedelsindustri fr. o. m. den 1 juli 1978 resp. den 1 januari 1979 till följd av kostnadsutvecklingen inom jordbruket, m. m. Förslagen lades fram efter överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation. Regeringen beslöt att per den 1 juli 1978 begränsa prishöjningen på konsumtionsmjölk genom att anslå ytterligare budgetmedel. Fr. o. m. den 1 juli 1978 infördes ett enhetligt partipris på mjölk i hela landet. Även kostnaderna för detta och för ett utbyggt socialförsäkringsskydd m. m. bekostades med budgetmedel. Regeringen beslöt vidare att per den 1 januari 1979 anvisa ytterligare budgetmedel för socialförsäkringsskyddet. Nämndens förslag till prishöjningar vid de båda justeringstillfällena godtogs med undantag av att viss prishöjning kunde undvikas genom den nyssnämnda subventioneringen av priset på konsumtionsmjölk.

Regeringen uppdrog den 5 oktober 1978 åt jordbruksnämnden att efter överläggningar med företrädare för sockerbetsodlarna och sockertillverkningen samt jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen för sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1979. Förslagen skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut i anledning av proposition om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m. (prop. 1977/78:19, JoU 1977/78:10, rskr 1977/78:103). Vid analys av sockertillverkningens strukturella och ekonomiska förhållanden skulle särskilt undersökas förhållandena vid sockerbruket i Karpalund.

Den 12 oktober 1978 uppdrog regeringen åt jordbruksnämnden att efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på jordbruksprodukter, med undantag för sockerbetor och socker, för tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1980. Förslagen skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut i anledning av proposition om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. jämte motioner (prop. 1977/78:154, JoU 1977/78:34, rskr 1977/78:348).

I skrivelse den 9 februari 1979 till regeringen har jordbruksnämnden efter avslutade överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen lagt fram vissa förslag rörande prisregleringen på jordbruksprodukter med undantag för sockerbetor och socker. Nämnden har därvid bl. a. föreslagit att vissa potatisprodukter överförs till jordbruksregleringen. Efter remiss har yttranden över detta förslag avgetts av kommerskollegium och generaltullstyrelsen. Vidare har nämnden lämnat förslag om fördelning av avgiftsmedel på regleringsområdet.

Jordbruksnämnden har vidare i samförstånd med konsumentdelegationen och företrädare för betodlarna lagt fram förslag rörande den svenska sockerbetsodlingen för perioden den 1 juli 1979—den 30 juni 1982. Nämnden har dessutom i samförstånd med konsumentdelegationen lagt fram förslag rörande prisregleringen på socker för tiden 1 juli 1979—den 30 juni 1980. Förslaget har inte biträtts av Svenska sockerfabriks AB som inkommit med en särskild skrivelse till regeringen. Jordbruksnämnden framlägger även synpunkter angående sockerbruket i Karpalund.

Jordbruksnämnden har den 14 februari 1979 överlämnat en rapport angående livsmedelssubventionernas effekter.

I prop. 1978/79: 100 (bil. 13 s. 39) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1979/80 beräkna ett förslagsanslag av 3 808 000 000 kr. Jag anholder att nu få ta upp denna fråga.

Jag kommer även att redovisa vissa frågor som är av den karaktären att de inte behöver underställas riksdagen.

2 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område den 1 juli 1978—den 30 juni 1979

2.1 Justering av införselavgifter, m. m. den 1 juli 1978

Enligt riksdagens beslut våren 1978 skulle justering av mittpriser m. m. göras den 1 juli 1978 på grundval av utvecklingen av jordbrukets produktionskostnader och kostnader för uppsamling och förädling. De prisjusteringar som en tillämpning av reglerna för inkomstföljsamheten skulle kunna föranleda per den 1 juli 1978 skulle emellertid inte genomföras. Det belopp som totalt skulle tillerkännas jordbruket och viss livsmedelsindustri fr. o. m. den 1 juli 1978 utgjorde 373 milj. kr. räknat per helt år. Av beloppet hänförde sig 334 milj. kr. till kostnadsutvecklingen inom jordbruket och 44 milj. kr. till kostnadsutvecklingen för viss uppsamling och förädling. Ändringar av arbetsgivaravgiften medförde dock att kompensationsbeloppet reducerades med drygt 4 milj. kr.

Enligt nyssnämnda riksdagsbeslut skall kostnadskompensationen till jordbruket och viss uppsamling och förädling beräknas enbart utifrån försäljningen inom landet. Fördelningen av beloppet skall också ske på grundval av inom landet försålda kvantiteter. Den del av utbyteshandeln som är kompensationsberättigad likställs med hemmaförsäljningen. Nyssnämnda kompensationsbelopp till följd av kostnadsutvecklingen har beräknats utifrån dessa regler, varvid exportproduktionens andel, exkl. utbytexport, av den totala kostnadsvolymen beräknats utgöra 5,4 %.

Av totalbeloppet avsattes 53 milj. kr. för lantbrukarnas socialförsäkringsskydd, avbytarverksamhet och företagshälsovård. Resterande 320 milj. kr. föreslogs bli fördelade på olika varuslag i form av pris- och avgiftshöjningar enligt följande tablå.

	Höjning av pris eller avgift, öre/kg (för mjölk öre/l) i pris- reglerings- ledet	Beräknat be- lopp till jordbruket och viss livsmedels- industri, milj. kr.
Vete	5 (+1) ¹	26,40
Råg	5 (+1) ¹	6,60
Korn	5	3,15
Havre	5	5,65
Matpotatis	3	19,95
Potatisstärkelse	13	8,58
Oljeväxter	7	16,52
Kokärter	5	0,43
Bruna bönor	25	0,45
Summa vegetabilier		87,73

	Höjning av pris eller avgift, öre/kg (för mjölk öre/l) i pris- reglerings- ledet	Beräknat be- lopp till jordbruket och viss livsmedels- industri, milj.kr.
Konsumtionsmjölk vid mejeri	7	102,62
Konsumtionsmjölk utanför mejeri	7	3,50
Industriskum mjölk	2	0,30
Yoghurt (prisanpassning)		0,10
Grädde, tjock	20	7,80
Grädde, tunn	20	4,00
Smör	6 (+6) ²	2,61
Ost	42	34,82
Mjölkpulver	20	4,00
Summa mjölk och mejeriprodukter		159,75
Nöt-, häst-, kalv- samt får- och lammkött	14 (+26) ³	20,93
Fläsk	16 (+4) ³	42,56
Fjäderfä	23	9,20
Summa kött, fläsk och fjäderfä		72,69
Summa animalier		232,44
Totalt		320,17

¹ Utöver angivna 5 öre höjdes brödsädspriset med ca 1 öre genom ändrat prisorts-system. Denna ökning ingår i de angivna beloppen om 26,40 resp. 6,60 milj. kr.

² Prisgränserna höjdes med 6 öre. Därutöver förutsattes en höjning av smörpriset med ytterligare 6 öre.

³ Av medel som tillförs Svensk kötthandel för utbyteshandel.

Regeringen beslöt den 15 juni 1978 att bestrida kostnaderna för det utbyggda socialförsäkringsskyddet m. m., 53 milj. kr., med budgetmedel. Vidare föreskrev regeringen att av prishöjningen på konsumtionsmjölk, 7 öre per liter, skulle 3 öre per liter subventioneras samt att även kostnaderna för införandet av ett enhetligt partipris på mjölk i hela landet, 1,66 öre per liter, fr. o. m. den 1 juli 1978 skulle bestridas med budgetmedel. Kostnaderna för dessa åtgärder uppgick till 67 milj. kr.

Regeringen fastställde i övrigt de av jordbruksnämnden föreslagna avgiftsändringarna för de olika produkterna och därav föranledda ändringar i mittpriser och prisgränser.

Regeringen bemyndigade vidare jordbruksnämnden att genomföra vissa tekniska ändringar i *prisregleringen för olika produkter*. För riksdagens information lämnas i det följande en redogörelse för de viktigare ändringarna.

I prop. 1977/78: 154 anmäldes att jordbruksnämnden påbörjat en översyn av vissa frågor inom *fettvaruregleringen*. Översynen är ännu inte slutförd men regeringen bemyndigade nämnden att genomföra vissa provisoriska ändringar för regleringsåret 1978/79, bl. a. en viss omläggning av systemet för beräkning av prisgränserna för matolja. Regeringen beslöt vidare om ändrad beräkning av gränsskyddet för vissa *potatisprodukter*, nämligen potatispulver och flingor. Ändringen, som i huvudsak baserade sig på förändrade åtgångstal vid tillverkningen av dessa produkter, innebar ett något sänkt skydd för potatispulver och ett något höjt skydd för potatisflingor.

Regeringen medgav en ändring av noteringsunderlaget för prismätningarna på *ost*, vilket motsvarar en sänkning av mittpris och prisgränser med 4 öre per kg. Även för *ägg* medgavs en ändring av noteringsunderlaget, innebärande en höjning av mittpriset med 33 öre per kg. Regeringen bemyndigade även nämnden att vidta vissa justeringar av noteringsunderlag m. m. för *kött och fläsk*. Justeringarna innebar sammantaget att mittpriset för nötkött och får- och lammkött höjdes med 2 öre per kg, att mittpriset för kalvkött sänktes med 1 öre per kg samt att mittpriset för fläsk höjdes med 35 öre per kg. Samtidigt bemyndigades nämnden att slopa prisgränserna för hästkött samt att genomföra vissa ändringar i avgiftsbeläggningen för vissa köttkonserver m. m. Ändringarna i avgiftsbeläggningen baserade sig i huvudsak på ändrad råvaruåtgång och ändrat råvaruinnehåll för de olika produkterna.

2.2 Justering av införselavgifter, m. m. den 1 januari 1979

Det totala belopp som enligt gällande regler skulle utgå till jordbruket och viss livsmedelsindustri fr. o. m. den 1 januari 1979 uppgick till ca 258 milj. kr. räknat för helt år. Av beloppet hänförde sig 162 milj. kr. till kostnadsutvecklingen inom jordbruket, 45 milj. kr. till kostnadsutvecklingen för viss uppsamling och förädling samt 51 milj. kr. till inkomstföljsamheten för eget arbete och eget kapital m. m. I sistnämnda belopp ingick ca 21 milj. kr. som ersättning för höjd sjukförsäkringsavgift och ca 30 milj. kr. för inkomstföljsamhet vilket belopp avdragits den 1 januari 1978. Av totalbeloppet avsattes 30 milj. kr. för utbyggt socialförsäkringsskydd. Regeringen beslöt den 18 december 1978 att kostnaderna för detta skulle täckas med bugetmedel samt att resterande belopp, 228 milj. kr., skulle få tas ut som pris- och avgiftshöjningar. Fördelningen av beloppet 228 milj. kr. på olika varuslag i form av pris- och avgiftshöjningar framgår av följande tabell.

	Höjning av pris eller avgift, öre/kg (för mjölk öre/l) i pris- reglerings- ledet	Beräknat be- lopp till jordbruket och viss livsmedels- industri, milj. kr.
Konsumtionsmjölk vid mejeri	6	87,96
utanför mejeri	6	3,00
ytterligare prishöjning på Kefir	6	1,80
Grädde	17	10,03
Ost	25	20,73
Summa mjölk och mejeriprodukter		123,52
Nöt-, häst-, kalv- samt får- och lammkött	10	14,95
Fläsk	32	85,12
Fjäderfä	10	4,00
Summa kött, fläsk och fjäderfä		104,07
Totalt		227,59

I enlighet med riksdagens beslut (prop. 1977/78: 19, JoU 1977/78: 10, rskr 1977/78: 103 och prop. 1977/78: 154, JoU 1977/78: 34, rskr 1977/78: 348) skall en styrning av animalieproduktionens utbyggnad ske genom ett system med differentierade avgifter inom fläsk- och äggproduktionen. Regeringen har uppdragit åt jordbruksnämnden att fastställa de differentierade avgifterna i enlighet med de grunder som anges i riksdagsbeslutet.

Jordbruksnämnden anmälde i skrivelsen den 8 december 1978 att nämnden beslutat att fr. o. m. den 1 januari 1979 ta ut en differentierad avgift på innehav av värphöns. Avgiften inbetalas direkt från producent till nämnden. Grundavgift utgår när 1001–10 000 värphöns under ett kalenderår sätts in i produktionen. Avgiftens storlek blir beroende av marknadsläget samt behovet av regleringsmedel. Högre avgifter tas ut när mer än 10 000 värphöns per år sätts in i produktionen. Differentieringen sker enligt följande tabell.

Antal insatta värphöns per år	Avgift
1– 1 000	avgiftsfria
1 001–10 000	3 kr. per höna utöver 1 000 st.
10 001–25 000	27 000 kr. + 4 kr. per höna utöver 10 000 st.
25 001–50 000	87 000 kr. + 5 kr. per höna utöver 25 000 st.
50 001–	212 000 kr. + 6 kr. per höna utöver 50 000 st.

Jordbruksnämnden framhåller att det kan bli nödvändigt att göra vissa ändringar sedan viss erfarenhet har vunnits av det nya systemet.

Nämnden meddelar även att konsumentdelegationen i särskilt yttrande till nämnden har framhållit att den i princip är avvisande till differentierade

produktionsavgifter eftersom de i första hand drabbar den effektiva produktionen och därmed får negativa följder för rationaliseringsutvecklingen och konsumentpriserna. Delegationen anser det angeläget att differentieringen hålls på en låg nivå och att en utvärdering av avgiftsbeläggningen sker så snart detta är möjligt.

Vidare anmälde nämnden att frågan om medelsbehovet för den del av avbytarverksamheten som rör avbytare vid sjukdom varit föremål för överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen. Delegationerna hade framfört skilda ståndpunkter om medelsbehovet skall beräknas inom eller utom ramen för det totala kompensationsbelopp som skall tillerkännas jordbruket. Nämnden föreslog att frågan skulle prövas av regeringen. Regeringen föreskrev den 18 december 1978 med anledning härav att dessa medel skall beräknas som en särskild post inom ramen för det totala kompensationsbelopp som skall tillerkännas jordbruket till följd av kostnadsutvecklingen m. m. Regeringen medgav att under första halvåret 1979 medel får utgå för avbytarverksamhet vid sjukdom inom ramen för det totala belopp som hittills avsatts för låginkomstsatsning m. m.

Nämnden anmälde också att man vid överläggningarna i enlighet med gällande riktlinjer diskuterat utvecklingen av valutakurser och världsmarknadspriser. I dessa diskussioner hade jordbrukets representanter framhållit att valutakursändringarna medfört ökade exportkostnader för jordbruket, främst i fråga om spannmål. Nämnden anförde vidare att staten har påtagit sig ett ökat ansvar vad gäller prissättningen på spannmål. Enligt vad nämnden tidigare har föreslagit kan därför frågan om täckande av kostnaderna för överskottsproduktionen på spannmål tas upp till diskussion vid särskilda överläggningar när behov härför föreligger. Nämnden och de båda delegationerna hade enats om att hänskjuta frågan om valutakurserna och världsmarknadspriserna till en senare tidpunkt. Nämnden anförde vidare att en senareläggning också ger möjlighet att bedöma utvecklingen under en längre tid, vilket enligt nämnden torde behövas bl. a. till följd av den instabilitet som f. n. kännetecknar såväl valutakurserna som den internationella prisutvecklingen.

2.3 Sammanfattning av mittpriser, subventioner, m. m. fr. o. m. den 1 januari 1979

Mittpriser, prisgränser och införselavgifter (normalavgifter) fr. o. m. den 1 januari 1979 (öre/kg. för mjölk öre/l).

	Nedre pris- gräns	Mitt- pris ¹	Övre prisgräns	Införsel- avgift i normalfallet
Vete		81		Rörlig
Råg		75		Rörlig
Korn		77		Rörlig
Havre		76		Rörlig
Matpotatis				
6/7 - 14/11	45	51,5	58	38,5
15/11 - 30/11	49	55,5	62	41,5
1/12 - 10/12	52,5	59	65,5	41,5
11/12 - 31/12	56	62,5	69	41,5
1/1 - 20/1	58	64,5	71	41,5
21/1 - 15/2	59,5	66	72,5	41,5
16/2 - 10/3	61,5	68	74,5	44,5 ²
11/3 - 15/4	63,5	70	76,5	44,5
16/4 - 5/7	64	70,5	77	44,5
Potatisstärkelse	205	234	263	165
Oljeväxtfrö	131	144	157	247 ³
Kokärter				63
Bruna bönor				185
Konsumtionsmjölk 0,5 % fetthalt			141,3 - 141,8	84,14 ⁴
Konsumtionsmjölk 3 % fetthalt			144,3 - 144,8	89,14 ⁴
Grädde, tjock				777
Grädde, tunn				519
Smör	927	952 ⁵	1 135	477
Ost	1 029	1 149	1 269	816 ⁶
Mjölkpulver, magert	446	520	594	420
Mjölkpulver, fett	630	720	811	450
Vasslepulver				163
Hästkött				839
Nötkött	1 069	1 228	1 387	859
Kalvkött	1 169	1 374	1 579	859
Får- och lammkött	919	1 077	1 235	672
Fläsk	696	805	914	430
Broiler	857	933	1 009	532
Kalkon	1 097	1 208	1 319	672
Ägg	578	633	688	319
Heläggmassa	638	735	832	481
Heläggpulver	2 688	3 037	3 385	1 829
Äggulepulver	2 680	3 021	3 363	1 677

¹ För spannmål definitivt inlösenpris.

² Normalavgiften höjs den 1 mars till 44,50 öre per kg.

³ Fettvaruavgift.

⁴ För sådan mjölk som ingår i chokladmjölk och fruktyoghurt, om mjölkens fetthalt understiger 1 %, 222,50 öre per liter och eljest 216,50 öre per kg.

⁵ S. k. ingångspris.

⁶ För s. k. mögelost m. m. 1 078 öre per kg.

De egentliga livsmedelssubventionernas storlek fr. o. m. den 1 januari 1979 (dvs. den ersättning öre/kg, för mjölk öreliter, som av budgetmedel utgår till jordbruket som kompensation för uteblivna avgiftshöjningar och företagna prissänkningar för berörda varor).

Vara	Subvention i prisregleringsledet öre/kg (för mjölk öre/l) marknadsförd vara inom landet
Brödsäd	
Vete	22
Råg	21
Konsumtionsmjölk vid mejeri (utom mjölk som ingår i chokladmjölk och fruktyoghurt)	
med 3 % och 0,5 % fetthalt	127,36
med 0,05 % fetthalt	138,36
Färskost och ostmassa av typ kvarg	250
Smältost och hårdost	262
Mjölkpulver	124
Nöt- och hästkött	363
Kalvkött	378
Fläsk	171,3
Broiler	ca 55

Förutom dessa subventionsbelopp utgår viss ersättning till jordbruket för genom prisstoppet förhindrade prishöjningar för kött, fläsk och ost, vilkas priser annars skulle ha höjts till följd av stigande världsmarknadspri- ser. Denna form av subvention varierar under året. För regleringsåret 1978/79 beräknas den uppgå till ca 11 öre per kg för fläsk och ca 55 öre per kg för ost.

2.4 Sockerregleringen

Riksdagen godkände våren 1978 regeringens förslag till prisreglering för sockerbeter och socker för tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1979. Förslaget, som var utformat i enlighet med 1977 års beslut om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m., innebar bl. a. en minskning av sockerbetsarea- len för 1978 års odling till högst 52 000 ha. För prissättningen av sockerbe- tor och socker innebar förslaget bl. a. att den direkta anpassningen till för- ändringar för sockernäringen inom EG upphörde.

3 Statens jordbruksnämnds förslag rörande prisreglerande åtgär- der på jordbrukets område efter den 30 juni 1979

3.1 Förslag rörande jordbruksprisregleringen utom sockerregleringen för tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1980

Kött och fläsk

Jordbruksnämnden har haft i uppdrag att se över vissa delar av prisreg- leringssystemet, bl. a. prisgränser och mittpriser.

I prop. 1977/78:154 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. anmälde regeringen att nämnden hade för avsikt att inkomma med förslag till ändringar av nuvarande prisgränssystem m. m. Justeringarna kunde komma att bli beroende av de förslag som senare skulle komma att lämnas av prisregleringskommittén i dess betänkande (Ds H 1978: 2) Prisstoppet på vissa baslivsmedel – en översyn.

Jordbruksnämnden anför i skrivelsen den 9 februari 1979 att vid överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen har konstaterats att förutsättningarna för nuvarande prisgränssystem har ändrats genom det långvariga prisstoppet på vissa jordbruksprodukter och ändrade förhållanden på världsmarknaden som bl. a. lett till brist på tillförlitliga världsmarknadsnoteringar. Den ändrade situationen beträffande prisnoteringarna beror främst på tillkomsten och utvidgningen av EG.

Jordbruksnämnden och delegationerna har enats om att snarast påbörja en utredning om alternativa prisregleringssystem för i första hand animaliska produkter med prisgränser. Utredningen avses vara slutförd i sådan tid att dess resultat kan beaktas inför nästa prisregleringsperiod som tar sin början den 1 juli 1981.

För att vinna erfarenheter som kan utnyttjas för nämnda överväganden föreslår jordbruksnämnden och delegationerna dessutom att nämnden får regeringens bemyndigande att under en försöksperiod få pröva ett modifierat prisgränssystem för hela, halva och fjärdedels kroppar av nötkött och hela och halva kroppar av fläsk (stat.nr 02.01.226, 246 och 02.01.501, 502, 506 och 507). Perioden föreslås börja senast den 1 april 1979 och sträcka sig till årets utgång. Syftet med det modifierade systemet är att minska prisörligheten samt att söka nå en bättre kontakt med utlandsmarknaden än vad nuvarande gränsskydd medger. Nämnden framhåller vidare att villkoret för försöket är att ingendera parten skall vinna eller förlora på de förändringar som vidtas under perioden.

Nuvarande prisgränssystem för kött och fläsk innebär att prisgränser fastställs över och under ett fastställt mittpris. För att dämpa prissvängningarna på den inhemska marknaden har därutöver ett system med s. k. buffertzoner inrättats. Detta fungerar på så sätt att då det inhemska priset stiger över en nivå som motsvarar den övre prisgränsen minus 5 % av mittpriset sänks den normala införselavgiften med 5 %. Då priset sjunker under en nivå som motsvarar den nedre prisgränsen plus 5 % av mittpriset höjs den normala införselavgiften med 5 %. När priset befinner sig mellan buffertzonerna utgår normalinförselavgift som f. n. uppgår till 8,59 kr. per kg för nötkött och 4,30 kr. per kg fläsk.

Jordbruksnämnden föreslår nu följande justeringar av systemet.

Nuvarande prisgränser och mittpriser bibehålls. Ett system med två buffertzoner på vardera sidan om mittpriset införs försöksvis. Allmänt bör gälla att när prisbevakningspriset passerar någon av zongränserna så bör

liksom hittills den normala införselavgiften höjas resp. sänkas med vissa belopp.

Därutöver föreslår nämnden att i det fall priset ligger över den närmast under mittpriset liggande nedre zongräns 1 bör nämnden få sänka införselavgiften för nötkött med ytterligare 1 kr. per kg och för fläsk med ytterligare 50 öre per kg under försöksperioden. Denna sänkning föreslås kunna återföras med 50 öre alternativt 1 kr. per kg för nötkött och 50 öre för fläsk om nämnden finner att risk för pristryckande import föreligger eller redan förekommer.

Nämnden anser att det är angeläget att den så tidigt som möjligt får kännedom om importörernas planer. Därför föreslår nämnden att rätten för importör att importera hela, halva och fjärdedels kroppar till nedsatt införselavgift kombineras med en skyldighet om förhandsanmälan. Detta innebär enligt nämnden en utvidgning av nuvarande anmälningsplikt, som avser import med krav på restitution av införselavgiften för styckade detaljer. Den som inte har gjort sådan anmälan föreslås få betala den högre avgiften (normalavgiften).

Nämnden föreslår att införselavgiften för styckade varor under försöksperioden beräknas med utgångspunkt i normalavgiften för hel kropp.

När jordbruksnämnden för att pröva krav på extra prisstoppersättning sänker införselavgiften för hel kropp, föreslås detta liksom hittills få slå igenom på avgiften för styckade varor. Likaså bör, om prisbevakningspriset sjunker ner till nedre zongräns 2 och jordbruksnämnden bedömer att det finns behov av ett ökat importskydd även för styckade varor, nämnden kunna höja införselavgiften för sådana varor.

I samband med överläggningarna rörande regelutlösningen per den 1 juli 1979 bör enligt nämnden en omprövning av avgiftsnivåerna kunna ske, om marknadsläget så motiverar. Vidare förutsätts att om någon del av kompensationsbeloppet därvid läggs på nötkött eller fläsk, bör införselavgifter och prisgränser kunna ändras enligt sedvanliga regler.

Nämnden föreslår att effekterna av vidtagna åtgärder utvärderas vid försöksperiodens slut. Har dessa påverkat t. ex. det ekonomiska utfallet av ingången överenskommelse föreslås att parterna får rätt att ta upp frågan till överläggning.

Jordbruksnämnden har vidare anmält att det i samband med utarbetandet av ett *system med differentierade produktionsavgifter på fläsk* visat sig att de administrativa svårigheterna har varit större än vad man tidigare hade kunnat förutse.

Konsumentdelegationen har framhållit att den nu liksom tidigare är principiellt negativ till differentierad produktionsavgift på fläsk. Det är enligt delegationen synnerligen angeläget att, före det ett system med särskild storproduktionsavgift på fläsk sätts i kraft, tillfredsställande garantier föreligger att avgiften på ett kontrollerbart sätt träffar den avsedda kategorin. Delegationen anför att enligt dess bedömning något pristryckande över-

skott av fläsk inte förekommer f. n. Trappstegen för avgiftens uttagande är också enligt delegationen en fråga som fordrar särskilt övervägande.

Jordbruksnämnden framhåller att den arbetar vidare för att finna en med utgångspunkt i det av statsmakterna avsedda syftet tekniskt godtagbar lösning och avser att senare under år 1979 återkomma till regeringen i frågan.

Potatisprodukter

Jordbruksnämnden anför att för mjöl, gryn och flingor framställda direkt av potatis (stat.nr 11.05.000) tas sedan den 1 juli 1978 följande införselavgifter ut: för mjöl och gryn 293 kr. per 100 kg och för flingor 341 kr. per 100 kg. Varorna är tullfria. Nämnden framhåller att potatismjöl (pulver) används vid framställning av potatismos, medan potatisflingor huvudsakligen utgör bindemedel och utfyllnad i charkuterivaror.

Jordbruksnämnden anför vidare att för torkade, dehydratiserade eller evaporerade köksväxter, hela, i bitar, skivade, krossade eller pulveriserade, men inte vidare beredda, andra slag (stat.nr 07.04.009) uttas en tull på 25 kr. per 100 kg, EFTA-länderna dock undantagna. Nämnden framhåller att potatisprodukter hänförliga till detta stat.nr kan ha samma användningsområde som potatisprodukter under stat.nr 11.05.000 och att importen under stat.nr 07.04.009 under de senaste fyra åren uppgick till sammanlagt ca 1 600 ton, varav 7 ton från EFTA. Genom den fortgående uppgången i importen bedömer nämnden denna import störande för motsvarande svenska produktion.

Med hänsyn härtill hemställer nämnden att produkter av potatis hänförliga till stat.nr 07.04.009 införs i förteckningen över de varor som avses i 2 § lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område. Om det visar sig nödvändigt att tillämpa införselavgift för att komma till rätta med här berörda konkurrensproblem, avser nämnden att undanta import från EFTA-länder från sådan avgift under hänvisning till den tullkoncession som lämnats från svensk sida i EFTA (rådsbeslut EFTA/DC 11/71). Då enligt nämndens uppfattning inte både tull och jordbruksprisregleringsavgift bör utgå för dessa produkter, föreslår nämnden att tullen avskaffas.

Jordbruksnämndens förslag har remitterats till kommerskollegium och generaltullstyrelsen. Kommerskollegium har inhämtat yttranden från Sveriges grossistförbund, Sveriges kemiska industrikontor, Industrins livsmedelsgrupp och Lantbrukarnas riksförbund. Sveriges grossistförbund har överlämnat sitt yttrande direkt till regeringen. *Kommerskollegium* anser att det kan finnas skäl till viss tveksamhet till den föreslagna åtgärden eftersom ett överförande av berörda potatisprodukter till jordbruksregleringen synes kunna komma att innebära viss ökad kostnadsbelastning. Med hänsyn till 07.04- resp. 11.05-produkternas likartade användningsområden samt den avsevärda skillnaden i gränsskyddet mellan de båda positionerna får dock enligt kollegiets bedömning betydande risk anses föreligga för

snedvridning av handeln på det aktuella området. Detta talar enligt kollegiets mening för en likformig behandling av produkterna i fråga. Problem i tulltaxeringshänseende är också enligt kollegiet ett skäl härför. Kollegiet finner vid en samlad bedömning av föreliggande omständigheter övervägande skäl tala för ett genomförande av jordbruksnämndens förslag. Kollegiet har därför ingenting emot att ändringarna vidtas. *Generaltullstyrelsen* och *Sveriges grossistförbund* har inga invändningar mot förslaget.

Konkurrensfrågor, m. m.

I prop. 1977/78: 19 om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m. framhålls bl. a. följande om konkurrensförhållandena inom det förädlingsled som omfattas av jordbruksprisregleringen.

Garantier för en tillfredsställande konkurrens inom förädlingsledet bör kunna erhållas genom att statsmakernas insyn i konkurrensförhållandena utökas, samtidigt som möjligheterna till ingripanden vid eventuellt uppkommande missförhållanden förbättras. Det bör ankomma på jordbruksnämnden att utöva den avsedda insynen från statsmakerna, vilken faller utanför näringsfrihetsombudsmannens (NO:s) ämbetsområde. Nämnden, som bör kunna agera både på eget initiativ och efter klagomål från enskild part, bör bereda och besluta i här angivna frågor. Vid beredning av hithörande frågor bör nämnden lämpligen ha tillgång till expertbiträde från de pris- och konkurrensvårdande myndigheterna. Beslut i frågor av denna art bör fattas av nämnden i plenum. Det förutsätts att frågorna i allmänhet kommer att kunna lösas genom frivillig medverkan från berörda parter. Kan frivillig uppgörelse inte träffas bör nämnden kunna ges möjligheter att ingripa inom jordbruksprisregleringens ram. Det bör ankomma på nämnden att inkomma med förslag till vilka medel som i sistnämnda fall behöver tillgripas. Riksdagen godkände vad som förordats i propositionen (JoU 1977/78: 10, rskr 1977/78: 103).

Regeringen uppdrog med anledning av riksdagens beslut åt jordbruksnämnden att undersöka vilka medel som inom jordbruksprisregleringens ram nu står till buds för att lägga till rätta eventuellt uppkommande missförhållanden beträffande konkurrensen inom vissa förädlingsled samt i förekommande fall lägga fram förslag till kompletterande åtgärder. Nämnden har med anledning härav redogjort för vissa konkurrensfrågor.

Jordbruksnämnden anmäler att ett marknadsråd för köttfrågor har inrättats som skall vara ett rådgivande organ för nämnden. Rådet skall ta upp bl. a. allmänna marknadsfrågor, åtgärder i samband med närmandet av prisgränser, ändrade lagringsvillkor och större marknadspåverkande ändringar i fråga om klassificering. I rådet ingår bl. a. representanter för nämnden och berörda branschorgan.

Jordbruksnämnden anmäler vidare att den avser att inrätta en beredning för konkurrensfrågor på jordbrukets område. Beredningen bör främst ha till uppgift att för nämnden bereda frågor om åtgärder med syfte att före-

bygga och undanröja negativa effekter av sådana konkurrensbegränsningar inom jordbruksregleringens område som på grund av sitt samband med jordbruksregleringen faller utanför NO:s ämbetsområde. Målet för verksamheten skall vara att söka nå frivillig uppgörelse med berörda parter, vilken bör godkännas av nämnden i plenum. Kan beredningen inte uppnå överenskommelse, skall den anmäla ärendet till plenum och lämna förslag till åtgärder.

Jordbruksnämnden anför vidare att anhängiggörande av konkurrensärenden torde komma att ske genom anmälan eller förfrågan till nämnden från näringsidkare, allmänhet eller andra. Nämnden bör emellertid också kunna ta upp ärenden på eget initiativ när konkurrensbegränsning med skadlig verkan kan sättas i fråga. Sådana initiativ kan tas av nämnden i plenum eller av verkschefen.

För att beredningen skall kunna fungera effektivt bör den enligt nämndens mening inte ha större sammansättning än ca fem personer och ha formen av en arbetsgrupp inom jordbruksnämnden. Med hänsyn till ämnesområdet bör jordbruksnämnden ha flest representanter, däribland beredningens ordförande. Även NO såsom företrädare för huvudmyndigheterna på konkurrensområdet bör enligt nämnden vara företrädd med en ledamot. Eftersom pris- och konkurrenspolitik ofta brukar sammanfalla på detta område, anser nämnden att också statens pris- och kartellnämnd (SPK) bör ingå med en ledamot.

Nämnden betonar att tvångsmedel torde behöva tillgripas endast i undantagsfall. Information om nämndens konkurrensvårdande verksamhet inom ramen för jordbruksprisregleringen och hotet om ofördelaktig publicitet kan antas göra flertalet berörda företag positiva till att efter påtalande från nämnden medverka till att frågan löses. Vissa sanktioner bör enligt nämnden dock stå till förfogande, om det visar sig omöjligt att komma fram till godvillig uppgörelse. Sådana sanktioner bedöms få sin största betydelse som en preventiv faktor. Beslut om tillgripande av sanktion bör fattas av nämnden i plenum. Som exempel på sådan sanktion som nämnden med nuvarande regler kan vidta nämns att pristillägg kan innehållas.

Nuvarande regler är dock inte i alla lägen tillräckliga varför jordbruksnämnden anser det lämpligt att den ges samma befogenheter att ingripa mot konkurrensbegränsande verkningar som är förorsakade av jordbruksprisregleringar som NO och marknadsdomstolen har beträffande konkurrensbegränsningar som inte har samband med sådana regleringar. En sådan åtgärd kräver emellertid riksdagens medverkan. Eftersom NO:s och marknadsdomstolens befogenheter f. n. är föremål för statsmakternas beslut föreslår nämnden att detta beslut avvaktas.

Jordbruksnämnden anser det angeläget att den föreslagna beredningen för konkurrensfrågor snarast möjligt kan börja verka inom det berörda området. När viss erfarenhet har vunnits angående denna nya institution, avser nämnden att återkomma till regeringen med mer detaljerade förslag till sådana sanktionsformer som behövs.

Prisstödet till jordbruket i norra Sverige

Jordbruksnämnden har haft i uppdrag att pröva vissa förändringar av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. I budgetpropositionen 1979 (prop. 1978/79:100 bil. 13) har regeringen på grundval av förslag av jordbruksnämnden föreslagit vissa ändringar av områdesindelningen för prisstödet på mjölk samt på kött och fläsk fr. o. m. den 1 juli 1979. I budgetpropositionen erinras om att prisstödet till jordbruket i norra Sverige enligt riksdagens beslut skall ses över vart tredje år, dvs. nästa gång inför den 1 juli 1980. Vid denna översyn skall de ytterligare synpunkter på prisstödet som har framkommit prövas.

Regeringen uppdrog den 8 februari 1979 åt jordbruksnämnden att göra nyssnämnda treårsöversyn. Översynen skall även omfatta frågan om stöd till äggproduktionen samt prisstödet till rennäringen. Nämnden skall avge sina förslag före den 1 december 1979.

3.2 Införelavgiftsmedel m. m.

Jordbruksnämnden har redovisat de faktiska och beräknade inkomsterna av införelavgifter för regleringsåren 1977/78–1979/80. Den huvudsakliga medelsdispositionen för regleringsåret 1977/78 framgår av följande tabell, i vilken även den preliminära dispositionen för innevarande regleringsår redovisas.

Införelavgiftsmedel m. m. för regleringsåret 1977/78 utgjorde 466,8 milj. kr., varav för fodermedel 127,1 milj. kr. Härutöver har influtit införelavgifter för brödsäd med 4,7 milj. kr. som enligt gällande regler har överförts till Svensk spannmålshandel för utbytesexport. Vidare har 64,8 milj. kr. influtit av fettvaruavgifter vilka är hänförliga till av statsmakterna beslutad avgiftshöjning och som enligt gällande regler överförts till Sveriges oljeväxtintressenter.

Fördelningsplanen för regleringsåret 1977/78 omfattar enligt riksdagens beslut 267,2 milj. kr. Härtill kommer inflytande avgifter från fodermedelsimporten, 127,1 milj. kr., varför det totala beloppet blir 394,3 milj. kr. att tillföras olika ändamål inom jordbruksprisregleringens ram.

Sådana ändamål *utanför fördelningsplanen* på jordbruksområdet som under regleringsåret 1976/77 delvis fått finansieras genom anlitande av rörlig kredit i riksgäldskontoret har under regleringsåret 1977/78 kunnat tillgodoses genom influtna införelavgiftsmedel. De definitiva kostnaderna för ifrågakvarande ändamål, inkl. återbetalning av den rörliga krediten, uppgick till ca 73,5 milj. kr. Därmed var vid utgången av regleringsåret 1977/78 den del av den rörliga krediten i riksgäldskontoret på 120 milj. kr. som disponerats helt återbetald. Underskottet för regleringsåret 1977/78 var därmed 1,1 milj. kr. Detta underskott har tills vidare täckts av andra odisponerade avgiftsmedel.

Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m. m. regleringsåren 1977/78 och 1978/79

	1977/78 1 000-tal kr.	1978/79 1 000-tal kr. prel.
Inkomster		
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	—	4 125 ¹
Under resp. regleringsår influtna införselavgifter, exkl. fodermedel	339 671	323 000
fodermedel	127 094	155 000
Summa	466 765	482 125
Utgifter		
a) Av medel inom resp. regleringsårs fördelningsplan		
Svensk spannmålshandel	71 344	17 900
Sveriges potatisintressenter	19 500	19 500
Sveriges oljeväxtintressenter	25 000	—
Föreningen för mejeriprodukter	179 000	155 000
Svensk kötthandel	21 000	—
Svensk ägghandel	46 500	49 000
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500	8 500
Djurhållsovård, kontrollverksamhet m. m.	21 000	24 000
Stöd till konserverter och andra köksväxter	2 000	2 500
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	250	300
Jordbruksekonomiska undersökningen	200	—
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	—	145 500
Summa	394 294	422 200
b) Utanför fördelningsplanen		
Utbyteshandel, kött och fläsk från öststaterna	17 377	18 000
Utbyteshandel, kött och fläsk, annan	—	50 000
Pristillägg för får- och lammkött	13 190	14 500
Svensk matpotatiskontroll	4 270	5 140
Sveriges utsädesförening i Svalöv	1 808	1 995
Sveriges potatisodlars riksförbund	1 800	1 950
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädd	282	300
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	3 000	4 000
Stöd till odlingen av vallväxtfrö	4 000	4 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	250	300
Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer, kött och fläsk	1 313	5 000
Restitution av införselavgifter på ost	1 422	
Summa	49 187	105 660
c) Täckning av underskott från föregående år		
	24 354	1 070
Summa utgifter	467 835	528 930
Saldo vid utgången av resp. regleringsår	— 1 070	0 ²

¹ Intäktsräntor från tidigare år.² Beräkningsmässigt ger uppställningen ett underskott på 46 805 000 kr. Utbyteshandel, kött och fläsk, annan, får emellertid betalas ut endast i den mån införselavgifter finns tillgängliga.

Införselavgiftsmedel m. m. för regleringsåret 1978/79

För regleringsåret 1978/79 beräknar jordbruksnämnden de disponibla inkomsterna av införselavgifter, inkl. intäktsräntor från föregående år, till 482.1 milj. kr., varav 155 milj. kr. för fodermedel.

Fördelningsplanen för regleringsåret 1978/79 utgör enligt riksdagens beslut 267.2 milj. kr. Härtill kommer inflytande avgifter för fodermedelsimporten, 155 milj. kr., varvid fördelningsplanen blir 422.2 milj. kr. Ett beräknat överskott av 58.8 milj. kr. föreligger sålunda utöver fördelningsplanen sedan ett beräknat underskott av 1.1 milj. kr. från regleringsåret 1977/78 täckts.

Definitiv fördelningsplan för regleringsåret 1978/79 kan fastställas först efter utgången av detta år, då de verkliga inkomsterna av införselavgifter för fodermedel är kända.

Medelsbehovet under regleringsåret 1978/79 för sådana ändamål *utanför fördelningsplanen* som får täckas av införselavgiftsmedel beräknas uppgå till 105.7 milj. kr.

Beräkningarna av medelsbehovet skiljer sig från de som lagts fram i prop. 1977/78:154 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. till följd av att ersättningen för utbyteshandeln med kött och fläsk med de s. k. öststaterna har ökat i viss omfattning. Dessutom har en mindre ökning och viss omfördelning skett av kostnaderna för restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt på ost.

Enligt regeringens beslut får 60 milj. kr. av den tidigare nämnda rörliga krediten hos riksgäldskontoret tas i anspråk även under regleringsåret 1978/79 för ändamål utanför fördelningsplanen, i den mån inflytande införselavgiftsmedel inte står till förfogande. Den rörliga krediten får dock inte disponeras för att tillgodose medelsbehovet för utbyteshandeln med kött och fläsk på 50 milj. kr. avseende andra länder än öststaterna. Beloppet får utbetalas endast i den mån motsvarande export ägt rum och införselavgiftsmedel finns tillgängliga sedan samtliga övriga ändamål tillgodosetts inom och utom fördelningsplanen med tillägg av en skäligen reserv för oförutsedda ändamål. Då det ovan beräknade disponibla överskottet utöver fördelningsplanen uppgår till 58.8 milj. kr. beräknas endast ca 3.2 milj. kr. kunna avsättas för nämnda utbyteshandel.

Jordbruksnämnden framförde i skrivelsen den 2 juni 1978 i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen vissa preciseringar av de regler för utbyteshandeln med kött och fläsk avseende andra länder än öststaterna som redovisats i prop. 1977/78:154. Enligt nämnden bör Svensk kötthandel i princip under de tre regleringsår som prisregleringsperioden omfattar av införselavgiftsmedel tillföras 50 milj. kr. varje år. Härvid bör enligt nämnden gälla, förutom att införselavgiftsmedel finns tillgängliga sedan övriga ändamål har tillgodosetts, att kompensationsbeloppet inte får överstiga vad som influtit i införselavgifter för nötkött och fläsk. I den mån uppbörden av införselavgifter under första

regleringsåret inte skulle medge en överföring av hela det överenskomna beloppet bör, om medel finns tillgängliga för ändamålet, detta kunna kompenseras under andra och tredje regleringsåret. Eventuella underskott under andra och tredje regleringsåret bör på samma sätt kunna kompenseras genom överföringar från annat regleringsår inom prisregleringsperioden 1978/79–1980/81. Fördelningen mellan nötkött och fläsk föreslogs av nämnden till 40 milj. kr. resp. 10 milj. kr. för regleringsåret 1978/79. Nämnden uppgav vidare att Lantbrukarnas förhandlingsdelegation hade anmält att om det inte skulle visa sig möjligt att under regleringsåret 1978/79 till Svensk kötthandel överföra det överenskomna beloppet skulle delegationen medverka till att återstoden utfylls med införselavgifter inom fördelningsplanen.

Införselavgiftsmedel m. m. för regleringsåret 1979/80

Jordbruksnämnden beräknar inkomsterna av införselavgifter under regleringsåret 1979/80 till ca 480 milj. kr., varav 155 milj. kr. för fodermedel, räknat efter nuvarande avgiftssatser. Den faktiska avgiftsuppbörden kan emellertid komma att avvika väsentligt från detta belopp beroende bl. a. på fluktuationer i importpriser och ändrade införselavgifter.

Med hänsyn till ovissheten om utfallet av avgiftsuppbörden föreslår jordbruksnämnden att den rörliga krediten hos riksgäldskontoret på 120 milj. kr. får kvarstå även under regleringsåret 1979/80. Krediten bör enligt nämnden, i den mån inflytande införselavgifter inte står till förfogande, kunna användas för ändamål inom och utom fördelningsplanen samt för sockerregleringen. Enligt nämnden torde dock krediten inte få användas för finansiering av den del av utbyteshandeln med kött och fläsk som avser andra länder än de s. k. öststaterna.

Fördelningsplanen för regleringsåret 1979/80 föreslås av jordbruksnämnden uppta samma belopp som för regleringsåret 1978/79, dvs. 267,2 milj. kr. med tillägg av inflytande avgifter för fodermedelsimporten beräknade till 155 milj. kr. Beloppet inom fördelningsplanen beräknas sålunda till 422,2 milj. kr. Med hänsyn till ovissheten om den kommande utvecklingen av regleringsekonomin för de olika varuområdena har det inte varit möjligt för nämnden att nu lägga fram en fullständig plan för fördelningen av det preliminärt beräknade beloppet. Jordbruksnämnden avser att återkomma med ett utförligare förslag till preliminär fördelning efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen i samband med förslag till avgiftsändringar fr. o. m. den 1 juli 1979.

Jordbruksnämnden föreslår att den liksom hittills, efter hörande av de båda delegationerna, bör få jämka delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande. Vidare förutsätter nämnden att liksom hittills Svensk spannmålshandel får tillföras införselavgifter för viss s. k. utbytesexport av brödsäd samt att Sveriges oljeväxtintressenter får tillföras de av-

giftsmedel som inflyter till följd av höjningar av avgiften för fettvaror som har ägt rum per den 1 juli 1974 och senare.

Jordbruksnämnden har under regleringsåret 1978/79 bemyndigats att använda införselavgifter som inflyter *utanför fördelningsplanen* till ett antal olika ändamål. För regleringsåret 1979/80 föreslås medel få tas i anspråk för samma ändamål och med belopp enligt följande uppställning (1 000-tal kr.).

Utbyteshandel, kött och fläsk från öststaterna	18 000
Utbyteshandel, kött och fläsk, annan	50 000
Pristillägg för får- och lammkött	14 500
Svensk matpotatiskontroll	5 425
Sveriges utsädesförening, potatisförädling	1 070
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 050
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	300
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	4 000
Stöd till odlingen av vallväxtfröer	4 000
Stöd till biodlingen	300
Restitution av införselavgifter för styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter för ost	7 000
Summa	107 120

Till *Svensk matpotatiskontroll (SMAK)* har för regleringsåret 1978/79 av medel utanför fördelningsplanen lämnats bidrag med 965 000 kr. för *upplysningsverksamhet på matpotatisområdet*. För regleringsåret 1979/80 har begärts höjning av detta belopp till 1 015 000 kr. på grund av ökade kostnader.

Fr. o. m. regleringsåret 1977/78 har ersättning utgått till SMAK:s arbete med den officiella *kvalitetskontrollen*. Regleringsåret 1978/79 var ersättningen för kvalitetskontrollen 4 175 000 kr. av medel utanför fördelningsplanen. För regleringsåret 1979/80 har SMAK begärt höjning av detta belopp till 4 410 000 kr.

Yrkandena innebär en uppräknings med 5% i förhållande till föregående år. Vidare har medlen för utvecklingsarbete räknats upp med 25 000 kr. till 50 000 kr. Jordbruksnämnden och delegationerna tillstyrker SMAK:s yrkanden. Nämnden föreslår därför att SMAK av medel utanför fördelningsplanen tillförs erforderliga belopp för upplysningsarbetet och för den officiella kontrollen med högst 1 015 000 kr. resp. högst 4 410 000 kr. I denna fråga har nämnden samrått med lantbruksstyrelsen.

Sveriges utsädesförening, Svalöv, har för regleringsåret 1978/79 erhållit 1 995 000 kr. för finansiering av föreningens *potatisförädlingsverksamhet*. Denna verksamhet skall fr. o. m. år 1980 finansieras på annat sätt enligt avtal mellan staten och lantbrukets organisationer. För andra halvåret 1979 begär föreningen 1 331 000 kr. Dessutom begärs 585 000 kr. i pris- och lönekomensation för regleringsåren 1976/77–1978/79 och 471 000 kr. i tilläggsanslag för regleringsåret 1978/79.

Jordbruksnämnden och de båda delegationerna tillstyrker en uppräknings

av anslaget för ökade löne- och driftskostnader med 7%. Det föreslås därför att bidrag till utsädesföreningen för potatisförädlingsverksamhet andra halvåret 1979 får utgå med 1 070 000 kr. av införselavgiftsmedel som inflyter utanför fördelningsplanen.

Sveriges potatisodlares riksförbund har för regleringsåret 1978/79 erhållit ett belopp av 1 950 000 kr. för förbundets verksamhet med *effektivisering av matpotatisodlingen*. För regleringsåret 1979/80 begärs en ökning av nämnda belopp med högst 350 000 kr. Av de tillförda medlen förbrukas normalt ca 45% för instruktörsverksamhet och 55% för forskningsändamål på matpotatisområdet. Nämnden och delegationerna tillstyrker en uppräknings av anslaget med 5% till 2 050 000 kr. I denna fråga har nämnden samrått med lantbruksstyrelsen.

Jordbruksnämnden har bemyndigande att ta i anspråk avgiftsmedel utanför fördelningsplanen för återbäring till *pälsdjursuppfödare* av den del av priset för inhemskt foder för minkuppfödning som är hänförlig till införselavgifterna på fodermedel. Nämnden hemställer att för regleringsåret 1979/80 få disponera oförändrat högst 4 milj. kr. av avgiftsmedel utanför fördelningsplanen för ändamålet.

I fråga om *stödet till odlingen av vallväxtfrö* föreslås ett oförändrat belopp av 4 milj. kr. Angående den tekniska utformningen av stödet avser nämnden att återkomma.

Tillfonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen har under regleringsåret 1978/79 förts 600 000 kr., varav hälften inom och hälften utanför fördelningsplanen. Lantbruksstyrelsen har under hand föreslagit att fonden under regleringsåret 1979/80 skall tillföras oförändrat 600 000 kr., vilket jordbruksnämnden och delegationerna tillstyrker. Halva beloppet, 300 000 kr., föreslås få tas av medel utanför fördelningsplanen.

Den största förändringen i förhållande till tidigare år föreslås beträffande posten *restitution av införselavgifter för styckningsdetaljer av kött och fläsk samt för ost*, där en uppräknings föreslås med 2 milj. kr. Höjningen är motiverad av det rådande marknadsläget för dessa varor.

Jordbruksnämndens förslag innebär för regleringsåret 1979/80 ett underskott på 49,3 milj. kr. Medel för utbyteshandeln med kött och fläsk avseende andra länder än öststaterna får emellertid endast betalas ut i den mån införselavgifter finns tillgängliga. Detta innebär enligt nämnden att 0,7 milj. kr. får användas för detta ändamål.

3.3 Sockerregleringen

I enlighet med riksdagens beslut om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m. skall betprisets nivå avvägas med beaktande av kostnadsutvecklingen inom den inhemska odlingen och priserna på övriga vegetabilier. Nivån på sockerindustrins ersättning för sockerframställningen skall av

jordbruksnämnden analyseras med hjälp av särskild expertis. Vid bestämningen av de svenska priserna skall dock förhållandena inom EG analyseras.

Sockerbetsarealen skall avpassas så att den vid normalskörd ger ett importutrymme av 10–15% av Sveriges totala sockerkonsumtion. Om detta på grund av ökande arealavkastning eller vikande konsumtion skulle leda till en minskning av arealen, får denna minskning inte inskränka sockerbetsodlingen på Öland och Gotland, där odlingen bedöms ha störst betydelse från sysselsättningsynpunkt.

Jordbruksnämnden har i enlighet med riksdagsbeslutet dels analyserat kostnadsutvecklingen för betodlingen, dels med bistånd av särskild expertis från SPK granskat Svenska sockerfabriks AB:s ekonomi och kostnadsutveckling. Vidare har konsumtionens storlek och utveckling analyserats. Utvecklingen inom EG har belysts. En normerad totalkalkyl över kostnaderna i sockerbetsodlingen och en produktionsmedelsprisindex för odlingen har utarbetats. Jordbruksnämnden framhåller att arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) har upprättat en samhällsekonomisk kalkyl över följderna av en nedläggning av Karpalund.

Med betodlarna har nämnden och konsumentdelegationen överenskommit om en treårig prisregleringsperiod omfattande tiden den 1 juli 1979–den 30 juni 1982. Nämnden har vidare i samförstånd med konsumentdelegationen lagt fram förslag om prisregleringen för socker för tiden den 1 juli 1979–den 30 juni 1980. Förslaget har inte biträttats av Svenska sockerfabriks AB.

Areal och arealbidrag

Jordbruksnämnden framhåller att sockerkonsumtionen under 1970-talet har varit i genomsnitt 341 000 ton per år. År 1977 minskade den till 327 000 ton och år 1978 uppgick den till ca 330 000 ton. Med hänsyn till nedgången av sockerkonsumtionen minskades den överenskomna betarealen år 1978 från 53 000 ha till 52 000 ha. För år 1979 föreslås en areal på 51 500 ha. Erforderliga justeringar av arealen bör under perioden göras i små steg. Liksom föregående år bör enligt förslaget skärpta sanktioner vidtas vid överodling.

Nämnden anför att sockerbetsarealen inom Mörbylångabrukets upptagningsområde under de senaste åren har varit i stort sett konstant. På Gotland har betarealen minskat alltsedan år 1974. Mot bakgrund härav föreslår nämnden att arealbidraget för 1979 års areal till odlarna inom Mörbylångabrukets upptagningsområde bör utgå oförändrat med 400 kr. per kontrakterad ha, medan bidraget till odlarna på Gotland bör höjas till 500 kr. per ha. Bidragets storlek bör kunna omprövas varje år. I de fall arealen vid arealkontrollen befinns vara mindre än den kontrakterade, bör bidraget utgå efter den uppmätta arealen.

Kompensation till betodlarna

Jordbruksnämnden föreslår att sockerbetsodlarna under den treåriga prisregleringsperioden bör få en årligen fastställd kompensation för ökningen av produktionsmedelspriserna samt i princip samma inkomstföljsamhet som tillerkänns jordbruket i övrigt. Kompensationen för ökningen av produktionsmedelspriserna bör räknas fram med utgångspunkt i de delindex som ingår i produktionsmedelsprisindex för jordbruket i övrigt. Vid sammanvägningen av indextalen för de olika delposterna bör kostnadsandelarna enligt en av jordbruksnämnden upprättad normalkalkyl för sockerbetsodlingen användas som vikter. Denna index multipliceras sedan med totala kostnadsvolymer för förnödenheter, tjänster, kapital och lejt arbete i sockerbetsodlingen.

Kostnadskompensationen för regleringsåret 1979/80 blir enligt dessa regler 23 305 000 kr. Från detta belopp bör enligt förslaget dras den merintäkt som odlarna har erhållit under år 1978 genom att sockerbolaget har höjt ersättningen för den betmassa som bolaget har köpt av odlarna. Beloppet minskar då med 730 000 kr. till 22 575 000 kr.

Jordbruksnämnden framhåller att jordbruket i övrigt under år 1978 har erhållit en ökning av inkomsterna för eget arbete och kapital med 1,6%. Betodlarna föreslås i princip få lika stor procentuell ökning av arbets- och kapitalinkomsterna i betodlingen som tillerkänns jordbruket i övrigt. Med hänsyn till den relativt sett höga lönsamheten i sockerbetsodlingen har emellertid betodlarna accepterat att inget särskilt inkomstillägg bör utgå för 1979 års skörd.

Grundpriset för 1979 års betskörd bör enligt förslaget höjas med 0,98 kr. per 100 kg betor med en sockerhalt av 16%, vilket motsvarar en partiprishöjning för socker med 7,70 kr. per 100 kg.

Kostnadskompensation till Svenska sockerfabriks AB för regleringsåret 1979/80

Jordbruksnämnden föreslår att Svenska sockerfabriks AB tillerkänns 20,0 milj. kr. som kompensation för inträffade kostnadsökningar inom strösockertillverkning och förpackning av strösocker. Förslaget har som tidigare nämnts inte biträttats av sockerbolaget. Vid bestämningen av beloppet har delade meningar förelegat främst i fråga om hur produktivitetsutvecklingen, lönekostnadsökningen och avskrivningskostnaderna skall beaktas. Hänsyn har enligt nämnden tagits till resultatet av den ej reglerade verksamheten. Kostnadskompensationen om 20 milj. kr. motsvarar enligt nämnden en höjning av strösockerpriset med 6,81 kr. per 100 kg. Tillsammans medför de föreslagna ökningarna av betpriset och bolagets andel av partipriset på socker att det senare stiger med sammanlagt 14,51 kr. per 100 kg eller med 5,8% till 265,55 kr. per 100 kg.

Enligt förslaget bör verksamheten vid raffinaderiet i Arlov lämnas utanför prisregleringen utom vad avser konsumentförpackningen av strösocker

och marginalen för raffinering av importerat råsocker. Detta innebär att bl. a. bitsocker och sirapstillverkningen lämnas utanför regleringen. Även fodertillverkningen lämnas utanför sockerregleringen men nämnden förbehåller sig rätten att inför kommande regleringsperiod beakta utfallet av densamma. Nämnden framhåller att samtliga områden som faller utanför sockerprisregleringen dock omfattas av SPK:s prisövervakning.

Förslaget innebär vidare att för merkostnader vid ö-bruken tillerkänns sockerbolaget dels 2,80 kr. per 100 kg socker, vilket vid normal produktionsvolym blir 8,2 milj. kr., dels 4,3 milj. kr. ur sockerregleringsfonden. I kostnadskompensationen om 20 milj. kr. ingår även viss ökad ersättning för ö-bruken. Den totala ersättningen för merkostnaderna vid ö-bruken blir därför 13,2 milj. kr.

Nämnden föreslår vidare att ersättningen för raffinering och lagring av importerat råsocker höjs procentuellt lika mycket som inom EG.

Vid väsentliga förändringar i priset på eldningsolja bör enligt förslaget överläggningar få påkallas.

Sammanfattning av jordbruksnämndens förslag till regleringsåtgärder för regleringsåret 1979/80

Jordbruksnämndens förslag för perioden den 1 juli 1979—den 30 juni 1980 har till alla delar biträttats av konsumentdelegationen. Sveriges betodlares centralförening har accepterat förslaget i de delar det rör betodlarnas villkor. Svenska sockerfabriks AB har godtagit förslaget om arealens storlek år 1979. I övrigt har bolaget inte accepterat förslaget i vad avser bolagets villkor. Förslaget kan sammanfattas i följande punkter.

1. Sockerbetsarealen för 1979 års odling bör uppgå till 51 500 ha. Erforderlig kvotering av odlingen bör inte utan nämndens medgivande drabba de områden som normalt levererar betor till ö-bruken.

2. Priset på sockerbetor bör uppgå till 17,90 kr. per 100 kg betor med en sockerhalt av 16%.

3. Till de odlare i Småland och Blekinge samt på Öland som levererar betor till bruket i Mörbylånga bör liksom föregående år utgå ett arealbidrag av 400 kr. per ha kontrakterad areal. Till odlare på Gotland föreslås bidraget höjt till 500 kr. per ha. I de fall arealen vid arealkontrollen befinns vara mindre än den kontrakterade, bör bidraget utgå efter den uppmätta arealen. Bidraget bör finansieras med medel ur sockerregleringsfonden.

4. Sockerbolagets nettopris för baskvaliteten i sortimentet, strösocker K 5 i säck om 50 kg, bör vara 265,55 kr. per 100 kg.

5. Den nuvarande prisspänningen i förhållande till baskvaliteten bör gälla för återstoden av det prisreglerade sortimentet även under regleringsåret 1979/80.

6. Gränsskyddet för socker bör utgöras av en införelavgift som tas ut för importerade kvantiteter under perioder då världsmarknadspriset un-

derstiger det fastställda avräkningspriset på socker ur svenska betor. De uppburna medlen bör liksom hittills tillföras sockerregleringsfonden. Som världsmarknadspris på färdigt socker bör därvid gälla Parisbörsens spot-notering för vitsocker. Denna notering bör ökas med 8,10 kr. per 100 kg, motsvarande dels kostnader för frakt m. m. till svensk hamn och dels korrigeringar för kvalitetsskillnad mellan den svenska baskvaliteten och den kvalitet Paris-noteringen avser. Som mått på världsmarknadspriset på råsocker bör gälla den nominella London-noteringen på råsocker. Båda noteringarna bör omräknas till svensk valuta enligt den säljkurs som gäller noteringsdagen.

Införelavgiften för färdigt socker bör utgöra skillnaden mellan sockerbolagets nettopris enligt punkt 4 och världsmarknadspriset på färdigt socker, mätt på nyss angivet sätt.

Införelavgiften för råsocker bör anpassas så att svensk raffineringssindustri, som köper in råsocker till gällande London-notering och säljer den raffinerade varan till sockerbolagets nettopris enligt punkt 4, erhåller en ersättning för raffineringen som inkl. ersättning för säckkostnader och viss utfrakt samt lagringsbidrag uppgår till 39,96 kr. per 100 kg raffinerad jämte eventuella höjningar (i procent) av motsvarande ersättningar inom EG. Raffineringen bör härvid förutsättas medföra ett svinn om 8%.

Införelavgifterna bör i princip justeras en gång varje månad samt dessutom vid större variationer i de utländska noteringarna.

7. Då världsmarknadspriset för färdigt socker överstiger sockerbolagets nettopris enligt punkt 4 bör jordbruksnämnden få ta ut en försäljningsavgift på allt socker som säljs inom landet. Därvid kommer det inhemska parti-priset att höjas med ett belopp som motsvarar försäljningsavgiften. De insamlade medlen bör användas för att subventionera sockerimporten.

Under sådana perioder bör ersättningen för sockerbolagets raffineringssverksamhet regleras enligt den s. k. garantiregeln. Denna innebär att man halvårsvis i efterhand gör en avräkning som beaktar skillnaden mellan de genomsnittliga världsmarknadspriserna på färdigt socker enligt Paris-noteringen och råsocker enligt London-noteringen. Skillnaden mellan dessa noteringar bör i princip ge utrymme för raffineringssvinn, raffineringser-sättning och lagringsbidrag. Om den utvunna ersättningen för raffineringen avviker från det åsyftade värdet, bör avräkning kunna ske mellan sockerbolaget och regleringsfonden.

8. Sockerregleringsfonden bör liksom hittills bekosta dels fraktsubventioneringen till de fyra nordligaste länen och Kopparbergs län med 1,2 milj. kr. samt dels fältmätning i erforderlig utsträckning av den svenska sockerbetsarealen. Fonden bör dessutom finansiera dels arealbidraget till de odlare som i enlighet med punkt 3 ovan levererar betor till ö-bruken till en beräknad kostnad av 3,5–4,0 milj. kr., dels den ersättning om 4,3 milj. kr. som bör utgå för sockerbolagets merkostnader för driften vid dessa bruk.

9. Föreslagna prisändringar bör i princip gälla fr. o. m. ingången av ett

regleringsår. När det gäller socker har erfarenheten visat att kännedom om prishöjningar resulterar i forcerade inköp under tiden närmast före höjningen och motsvarande starka nedgång i inköpen under tiden närmast därefter. Jordbruksnämnden begär därför ett bemyndigande att medge att prisändringarna fördelas i tiden på ett sådant sätt, att minsta möjliga störning uppstår på marknaden. Systemet bör utformas så att varken sockerbolaget eller dess kunder kalkylmässigt gör någon vinst eller förlust.

10. Utvecklingen av skörd och världsmarknadspris kan bli sådan att sockerregleringsfondens intäkter blir otillräckliga. I sådant fall är det angeläget att kreditmöjligheter står öppna. På grund härav föreslås att den rörliga kredit hos riksgäldskontoret som nämnden äger disponera liksom hittills får anlitas även för ifrågavarande ändamål.

4 Svenska sockerfabriks AB:s skrivelse rörande sockerregleringen

Sockerbolaget har i särskild skrivelse till regeringen närmare motiverat varför det inte ansett sig kunna tillstyrka det förslag som framlagts beträffande sockerindustrins ersättning. Bolaget erinrar om att det i samband med jordbruksnämndens förslag till ersättning för regleringsåret 1978/79 framhöll att de tillerkända villkoren vid normalskörd var otillräckliga för att åstadkomma ett rörelseöverskott som täckte erforderliga ersättningsanskaffningar. Bolaget förutsatte därvid att denna fråga fick ägnas särskild uppmärksamhet i samband med den fortsatta regleringen fr. o. m. regleringsåret 1979/80. Då uppgörelsen för regleringsåret 1978/79 hade karaktären av ett provisorium ville man emellertid inte då motsätta sig jordbruksnämndens förslag. Till årets överläggningar har också ett omfattande material framtagits i olika frågor. Bolaget anser dock att detta inte gav en tillräckligt säker grund för en mer långsiktig ekonomisk reglering.

Den främsta orsaken till att sockerindustrins villkor inte kan anses tillfredsställande är enligt bolaget att någon omräkning av ersättningen inte skedde för krondevalveringen under år 1977. I tidigare sockerregleringar hade genomförda krondevalveringar reglerats fr. o. m. nästpåföljande avtalsperiod/avtalsår.

Genom den uteblivna omräkningen för 1977 års kronkursändring kom enligt bolaget den svenska sockerindustrin inte att bli delaktig av den effekt som devalveringen syftade till, nämligen att motväga det jämfört med omvärlden höga kostnadsläget. Bolaget framhåller att den svenska sockerindustrin samtidigt som dess kostnadsläge är högre har en sämre struktur och kortare utnyttjandetid än vad som i allmänhet gäller för EG. Bolaget anser därför att ersättningen till svensk sockerindustri i varje fall inte bör vara lägre än i EG. Bolaget framhåller att den svenska ersättningen är ca 10 öre lägre per kg jämfört med EG, vilket motsvarar ca 30 milj. kr.

Sockerbolaget anför vidare att i det regleringssystem som gällde före EG-anpassningen utgick man från att sockerindustrin, sedan de löpande kostnaderna för verksamheten inkl. avskrivningar/investeringar täckts, även skulle ge ett visst resultat till skatter och förräntning av i rörelsen arbetande kapital. Bolaget anser det nödvändigt att ett lönsamhetsmått också formuleras för det system som nu avses gälla för sockerindustrin. Bolaget har för sin del angett att ett lägsta överskott för hela verksamheten före avskrivningar vid normalskörd bör vara 125 milj. kr.

Då avskrivningarna/investeringarna i dagens prisnivå enligt bolaget normalt beräknas till 85 milj. kr. ger detta ca 40 milj. kr. till skatter och kapitalränta räknat totalt för bolaget, dvs. inkl. fodermedelssidan etc. Bolaget beräknar med utgångspunkt i nu aktuella förhållanden att verksamheten vid normala betingelser ger ett totalt rörelseöverskott före avskrivningar på ca 100 milj. kr. Bolaget anför att man i samband med årets överläggningar framfört att man självt, för att nå det erforderliga överskottet av 125 milj. kr., skulle kunna åstadkomma en sådan resultatförbättring dels genom strukturell rationalisering – nedläggning av Karpalunds sockerbruk – dels genom åtgärder på raffinaderisidan. Bolaget framhåller att jordbruksnämnden inte tagit ställning till kravet på denna resultatförbättring.

Sockerbolaget anför vidare att en förutsättning för att den eftersträvade resultatförbättringen på sikt skall kunna uppnås är att bolaget som de nya riktlinjerna anger får ersättning för uppkomna kostnadsstegringar. Bolaget har beräknat den ej täckta delen av kostnadsstegringen under regleringsåret 1978/79 till ca 6 milj. kr.

Bolaget anför att man i samband med årets överläggningar redovisat beräkningar, varav framgår att kostnadsstegringarna inkl. skatter och kapitalränta för betruksdelen uppgår till 27 milj. kr. Enligt bolaget innebär detta, om man bortser från de problem som kan komma att uppstå för att kompensera kostnadsstegringen inom den ej reglerade sektorn, att jordbruksnämndens förslag, 20 milj. kr., innebär en prutning av ungefär samma storlek som för regleringsåret 1978/79. Till detta kommer att kompensationsbeloppet enligt bolagets uppfattning utslagits på en för hög normskörd. Bolaget anser att normskörden bör vara 2–4 % lägre än den av nämnden använda.

Sockerbolaget anför vidare att SPK:s beräkningar synes bygga på principer som tillämpas för kortsiktig prisreglering. Även om jordbruksnämnden lämnat de mer exakta beräkningarna åsido så kan det enligt bolaget sägas att nämnden följt dessa, vilket i första hand har inneburit att kraftiga prutningar gjorts av personalkostnaderna – bl. a. genom högt avdrag för produktivitetssökning – investeringskostnaderna samt av kostnaderna för kapitalränta och skatter. Bolaget framhåller att de kostnadsstegringar som man har på personalsidan, oavsett däri ingående komponenter, i dagens läge är ofrånkomliga. Bolaget förstår därför inte hur vissa delar av lönestegringen kan lämnas okompenserade och inte heller hur de skall finansieras om det inte kan ske genom högre intäkter.

Beträffande investeringar/avskrivningar är det enligt bolaget ovedersägligt att man årligen har utgifter till sådant belopp att den begärda kompensationen måste anses rimlig. Även vad beträffar kapitalränta/skatter borde enligt bolaget en viss uppräknig vara motiverad med hänsyn till den fortgående penningvärdeförsämringen.

Socketbolaget anför att om det prutningsförfarande som jordbruksnämnden inlett skulle komma att bestå medför detta att resultatet trots vidtagna effektiviseringsåtgärder kan komma att understiga det resultat om 100 milj. kr. före avskrivningar som av bolaget beräknas som normalt i dagsläget.

Bolaget anser att nämnden inte angett motiven för sin inställning i sockerindustrins ersättningsfråga men att nämnden synes ha tagit intryck av de analyser beträffande bolagets ekonomi som utförts av SPK. Bolaget framhåller att det för sin del på väsentliga punkter inte kunnat acceptera SPK:s beräkningar.

Socketbolaget anser att jordbruksnämnden i det framlagda förslaget om ersättning till sockerindustrin för regleringsåret 1979/80 inte till fullo tagit hänsyn till de av riksdagen fastställda principerna om beaktande av den inhemska kostnadsutvecklingen resp. om analys av förhållandena inom EG. Bolaget anholder därför om att sådana anstalter träffas som ger erforderliga ekonomiska ramar för att den svenska sockerindustrin skall kunna drivas under rimliga förutsättningar.

Bolaget förutsätter slutligen att den särskilda passus i nämndens förslag som lyder "vid väsentliga förändringar i priset på eldningsolja får överläggningar påkallas" lämnar möjlighet att redan från det nya prisregleringsårets ingång genom sockerpriset finansiera oljeanskaffning vid den högre prisnivå som kan komma att föreligga.

5 Karpalunds sockerbruk

Som jag i det föregående nämnt uppdrog regeringen den 5 oktober 1978 åt jordbruksnämnden att vid analys av sockertillverkningens strukturella och ekonomiska förhållanden särskilt undersöka förhållandena vid sockerbruket i Karpalund, eftersom sockerbolaget aktualiserat frågan om nedläggning av bruket.

Jordbruksnämnden har med anledning härav inhämtat yttranden från Svenska fabriksarbetareförbundet, Sveriges betodlares centralförening och AMS. Kristianstads kommun har utgivit en "vitbok" rörande Karpalunds sockerbruk, vilken bilagts nämndens skrivelse. Jordbruksnämnden har i sin skrivelse redovisat de olika ståndpunkter som framkommit och framhåller därvid följande.

Sockerbolaget önskar lägga ned Karpalund efter 1979 års kampanj. Bolaget har beräknat de långsiktiga företagsekonomiska vinsterna av en nedläggning av Karpalund till 15 milj. kr. per år. Bolagets kalkyl har granskats av experter från SPK som med utgångspunkt i de förutsättningar som uppställts i bolagets kalkyl inte funnit anledning till justeringar. Sockerbolaget har räknat med att även om Karpalund läggs ned, kommer nuvarande odling inom brukets upptagningsområde att i stort sett finnas kvar. Sockerbolaget har enligt uppgift erbjudit de anställda vid bruket fortsatt anställning inom Cardokoncernen. Bolaget önskar ett snabbt besked av statsmakterna i fråga om nedläggningen av bruket i Karpalund.

Svenska fabriksarbetareförbundet anser att det inte finns någon grund att tro att någon av förbundets medlemmar skulle vara hjälpt av sockerbolagets erbjudande om arbete vid andra arbetsplatser inom bolaget eller Cardokoncernen. Dagliga långpendlingar under de villkor som ges av skiftarbete anses skapa sådana påfrestningar att den lösningen får betraktas som utesluten. För så gott som alla innebär en flyttning mycket stora sociala och ekonomiska problem på grund av bl. a. familjeförhållandena. Förbundet ifrågasätter också sockerbolagets synpunkt att huvuddelen av Karpalundsbrukets betareal kan tillföras andra bruk. Detta skulle nämligen förlänga kampanjtiden som redan anses vara mycket långt utdragen och följden skulle enligt förbundet bli en allvarlig kollision med storhelgerna vid jul och nyår. Fabriksarbetareförbundet avvisar därför bestämt en nedläggning av sockerbruket i Karpalund.

Sveriges betodlares centralförening framhåller bl. a. sockerbetsodlingens stora betydelse för såväl växtodlingen som animalieproduktionen i bygden. Föreningen framhåller i sin skrivelse bl. a. att en nedläggning av bruket i Karpalund inte får inskränka rätten att odla sockerbetor i det berörda området, eftersom en sådan inskränkning allvarligt skulle påverka bl. a. animalieproduktionen. En nedläggning får enligt föreningen inte heller medföra att det reella betpriset för odlarna i området sänks. En nedläggning måste därtill åtföljas av övergångsbestämmelser beträffande omställningsersättning, så att underlaget för avskrivningar på gjorda investeringar i specialmaskiner och transportfordon m. m. inte försämras, samt kombineras med åtgärder från sockerbolagets sida för att förhindra en kampanjför längning.

Jordbruksnämnden framhåller vidare att expertis från AMS har gjort en samhällsekonomisk analys av konsekvenserna av en nedläggning. Härav framgår att nuvärdet av den samhällsekonomiska vinsten av en nedläggning under de första fyra åren efter en nedläggning uppgår sammantaget till ca 30 milj. kr. Experterna framhåller att samhällsekonomiska kalkyler av detta slag är förknippade med stora svårigheter, varför resultatet bör ses enbart som en grov skattning. Det har inte varit möjligt att beakta de fördelar som de anställda förknippar med att få ha kvar sina arbeten på hemorten.

Nämnden anför vidare att enligt uppgift från sockerbolaget förlängs kampanjtiden vid övriga bruk i Skåne med åtta dygn (vid 51 500 ha) vid en nedläggning av bruket i Karpalund. Denna kampanjförlängning bedöms av bolaget som tekniskt möjlig men den leder till att kampanjen oftare än nu kommer att behöva sträckas ut över julhelgen.

Enligt nämnden har de överläggande parterna övervägt olika konsekvenser av en nedläggning av Karpalunds sockerbruk. Jordbruksnämnden framhåller att den i första hand har att bevaka utvecklingen av livsmedelspriserna, livsmedelsproduktionen under fredstid och livsmedelsberedskapen. Vad beträffar livsmedelsproduktionen i fredstid och beredskapen inför tänkbara kriser gör nämnden den bedömningen att en nedläggning av bruket i Karpalund ur dessa båda aspekter inte har några påtagligt negativa konsekvenser. För konsumenterna torde en nedläggning av Karpalund, såvitt nu kan bedömas, enligt nämnden medföra att prishöjningar på socker kan något begränsas.

Enligt jordbruksnämndens mening bör, vid sidan av ovannämnda omständigheter samt av företaget redovisade företagsekonomiska aspekter, frågan om en nedläggning av bruket främst avgöras från sysselsättningspolitiska, regionalpolitiska och allmänekonomiska utgångspunkter. Med hänsyn till att sysselsättnings- och regionalpolitiska frågor faller utanför nämndens verksamhetsområde anser nämnden att den övergripande prövningen bör göras av regeringen.

Om en nedläggning sker, avser nämnden bl. a. att ta upp frågan om konsumenternas andel av rationaliseringsvinsten vid överläggningarna om 1980/81 års sockerpriser. Om driften vid Karpalund fortsätter efter 1979 års kampanj, anser nämnden och konsumentdelegationen mot bakgrund av det sagda att bolagets kostnader härför inte bör belasta sockerpriserna.

Nämnden framhåller att den kostnadskompensation till sockerbolaget för regleringsåret 1979/80 som nämnden föreslår inte påverkas av en nedläggning av Karpalunds bruk eftersom bruket är i drift under 1979 års kampanj.

6 Livsmedelssubventionernas effekter

Jordbruksnämnden har fortsatt sitt arbete med att kartlägga och analysera livsmedelssubventionernas effekter för staten, konsumenterna och jordbruket. Nämnden har den 14 februari 1979 till regeringen överlämnat en rapport rörande detta arbete. Av nämndens rapport framgår bl. a. följande.

Under perioden 1968–1972 höjdes den allmänna prisnivån med i genomsnitt ca 4 % per år. För åren 1972–1978 var motsvarande höjning 9 %. För jordbruksprisreglerade varor var prisökningen i genomsnitt 5 % per år för

åren 1968–1972. Genom subventionerna begränsades prisstegringen för dessa varor under åren 1972–1976 till 6 % per år, medan prisökningen för åren 1976–1978 uppgick till i genomsnitt 9 % per år.

De disponibla inkomsterna ökade under åren 1972–1976 med närmare 70 %. På grund av den kraftiga allmänna prisstegringen under dessa år begränsades den reala inkomstökningen till 18 %. Detta var en bättre inkomstutveckling än för åren 1968–1972 då den blev endast 5 %. För åren 1976–1978 beräknas de reala disponibla inkomsterna ha minskat något.

Genom subventionerna har konsumtionens värde av de subventionerade varorna i förhållande till den totala privata konsumtionen minskat från i genomsnitt 8,2 % för åren 1968–1972 till 7,5 % åren 1975–1978.

För samtliga subventionerade varor har konsumtionen ökat under 1970-talet till följd av dels subventionerna, dels den allmänna standardstegringen. Samtidigt konstaterar nämnden att konsumtionen av övriga livsmedel har ökat eller åtminstone varit relativt stabil under dessa år. Inte för någon större produkt har konsumtionen uppvisat markant minskning.

Den ökade konsumtionen av livsmedel har också påverkat näringsintaget. Sålunda har under åren 1972–1978 intaget av energi per person ökat med drygt 2 %, animaliskt protein med 16 %, vegetabiliskt protein med 2 % och fett med 5 %. Däremot har intaget av kolhydrater minskat med 3 %.

I jordbruksnämndens rapport framhålls vidare att subventionerna har medfört att utvecklingen av konsumentprisindex inte varit så kraftig som den skulle ha varit i ett läge utan subventioner. För år 1978 skulle konsumentprisindex ha varit ca 1,4 % högre i ett läge utan subventioner. Motsvarande siffra för livsmedelskomponenten i konsumentprisindex är ca 5,7 %.

Nämnden redovisar även subventionernas effekt på priset och på konsumtionen för olika produkter. Nämnden understryker att gjorda beräkningar resulterar i grova uppskattningar av subventionernas effekter på konsumtionen.

För konsumtionsmjölk har subventioneringen medfört en sänkning av konsumentpriset med 44 % år 1978 jämfört med ett läge utan subventioner. Trots den kraftiga subventioneringen beräknas konsumtionen till följd av subventionerna ha ökat med enbart 11 %, vilket enligt nämnden tyder på att mjölk är nästan helt okänslig för prisförändringar åtminstone vid de prisnivåer som studerats. För ost har subventionerna lett till en prissänkning på 11 % år 1977 jämfört med ett läge utan subventioner. Konsumtionseffekten har emellertid uppgått till endast 5 %.

För fläsk har subventionerna medfört en sänkning av priset med ca 12 % år 1978 jämfört med ett läge utan subventioner. Detta har enligt beräkningarna medfört en konsumtionsökning med något mer än 3 %. För nöt- och kalvkött är prisändringen något större än för fläsk. Enligt beräkningarna tycks dessa produkter ha en större pris- och inkomstkänslighet än fläsk.

Subventionerna bedöms ha medfört ca 6 % ökning av konsumtionen av nöt- och kalvkött.

Fjäderfä var inte subventionerat under åren 1973–1975. Det reala priset sjönk med ca 9 % under denna period. Jämfört med t. ex. fläsk var prisutvecklingen ogynnsammare från konsumentsynpunkt. Under år 1976 sjönk det reala priset på grund av subventioner på fjäderfä med ytterligare ca 3 %. Till följd av konkurrensen med annat kött har livsmedelssubventionerna i viss mån motverkat konsumtionsutvecklingen för fjäderfä. I ett läge utan subventioner beräknas konsumtionen ha varit ca 1 % högre under åren 1974–1978.

Subventionernas effekter på konsumtionen framgår av nedanstående tabell.

Effekter av subventionerna på konsumtionen jämfört med ett läge utan subventioner (%)

Produkt	År					
	1973	1974	1975	1976	1977	1978
K-mjolk	3	8	11	11	11	11
Grädde	0	0	0	-0,5	-0,5	-0,5
Ost	1	3	4	5	5	5
Nöt- och kalvkött	0	5	7	7	6	6
Fläsk	2	4	5	4	3	3
Fjäderfä	0	-1	-1	-1	-1	-1
Brödsäd	-1	-2	-3	-3	-3	-3

Nämnden framhåller vidare att konsumenternas ekonomi har påverkats av livsmedelssubventionerna dels genom att priserna på de subventionerade varorna inte har ökat i den takt de skulle ha gjort i ett läge utan subventioner, dels genom att konsumtionen av subventionerade varor har ökat. Eftersom konsumtionen beräknas ha ökat till följd av subventionerna har konsumenternas utgifter för de studerade produkterna inte minskat med lika mycket som utbetalat subventionsbelopp. Skillnaden mellan det totala subventionsbeloppet och konsumenternas utgiftsminskning har gått till tidigare led i marknadskedjan som ersättning för ökad inhemsk försäljning. För år 1978 beräknas konsumenternas minskade utgifter till 2 568 milj. kr., medan utbetalda subventioner inkl. mervärdeskatt uppgår till ca 4 223 milj. kr.

Jordbruksnämnden framhåller också att subventionerna har haft dels en inkomstomfördelande effekt mellan olika inkomstnivåer, dels en inkomstomfördelande effekt mellan familjer med olika antal barn. För låginkomsttagare och barnfamiljer med medelinkomster uppstår positiva nettoeffekter av subventionerna, medan huvudsakligen höginkomsttagare med och utan barn får negativa nettoeffekter.

I rapporten framhålls att den annorlunda konsumtionsutveckling som skulle ha förelegat i ett läge utan subventioner troligen skulle ha påverkat

handelsutbytet. För mejeriprodukter skulle en sänkt konsumtionsnivå ha påverkat produktionen vid mejerierna mot ökad produktion av handelsvarorna smör och mjölkpulver. Den ökade exporten i ett läge utan subventioner skulle ha ökat jordbrukets exportkostnader, vilka i sin tur skulle ha fått negativ inverkan på jordbrukarnas avräkningspriser.

De lägre avräkningspriser som skulle ha gällt i ett läge utan subventioner skulle ha gjort produktionen i jordbrukarledet mindre lönsam. Effekten skulle ha blivit minskad produktion. I ett läge utan subventioner har bedömts att produktionen av mjölk skulle ha varit ca 138 milj. kg eller 4 % lägre under år 1977 och för nöt- och kalvkött ca 1 milj. kg lägre. För fläsk har inte några effekter på produktionen kunnat konstateras. En minskning av produktionen skulle ha medfört ett minskat bidrag till jordbrukarnas inkomster av eget arbete och eget kapital. Den totala nettoeffekten för jordbruket av ökade exportkostnader och minskad produktion i ett läge utan subventioner har beräknats leda till en minskning av jordbrukarnas inkomster av eget arbete och eget kapital som uppgår till ca 200 milj. kr. i genomsnitt per år under åren 1975–1977.

7 Föredragandens överväganden

7.1 Prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker

Riksdagen beslöt som tidigare nämnts våren 1978 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. (prop. 1977/78: 154, JoU 1977/78: 34, rskr 1977/78: 348). För jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker avsåg beslutet tiden den 1 juli 1978–den 30 juni 1981 samt för sockerbetor och socker tiden den 1 juli 1978–den 30 juni 1979.

Enligt riksdagsbeslutet skall justeringar av mittpriser, prisgränser och införselavgifter för jordbruksprodukter, utom sockerbetor och socker, göras dels halvårsvis den 1 juli och den 1 januari på grundval av utvecklingen av kostnaderna inom jordbruket och viss uppsamling och förädling, dels den 1 juli varje år för att nå följsamhet för jordbrukarnas inkomster till inkomstutvecklingen för andra befolkningsgrupper.

Som jag redovisat i det föregående har regeringen med stöd av riksdagens bemyndigande fastställt införselavgifter m. m. för tiden fr. o. m. den 1 juli 1978 och tiden fr. o. m. den 1 januari 1979 efter förslag av statens jordbruksnämnd. Fr. o. m. den 1 juli 1978 tillfördes jordbruket och viss livsmedelsindustri 373 milj. kr. räknat per helt år. Kostnaderna för ett utbyggt socialförsäkringsskydd m. m., 53 milj. kr., täcktes med budgetmedel. Av resterande belopp, 320 milj. kr., togs 253 milj. kr. ut i form av pris- och avgiftshöjningar. Prishöjningen på konsumtionsmjölk subventionerades med 67 milj. kr. I detta belopp ingick även kostnaderna för införandet av ett enhetligt partipris på mjölk i hela landet.

Det belopp som utgick till jordbruket och viss förädlingsindustri fr. o. m. den 1 januari 1979 utgjorde 258 milj. kr. per helt år. Kostnaderna för utbyggt socialförsäkringsskydd, 30 milj. kr., täcktes med budgetmedel. Återstoden togs ut i form av pris- och avgiftshöjningar.

Jag har i det föregående även redovisat de mittpriser, prisgränser och normalinförselavgifter som gäller fr. o. m. den 1 januari 1979 samt de fr. o. m. samma tidpunkt utgående livsmedelssubventionerna. Jag återkommer senare till beräkningen av kostnaderna för livsmedelssubventionerna vid behandlingen av anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Jag övergår nu till att behandla vissa förslag av statens jordbruksnämnd rörande *prisregleringen för jordbruksprodukter* utom sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1980.

Jordbruksnämnden har i uppdrag att se över vissa delar av prisregleringssystemet, bl. a. prisgränser och mittpriser. I prop. 1977/78:154 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. anmäldes att nämnden har för avsikt att inkomma med förslag till ändring av nuvarande prisgränssystem m. m. Jag har i det föregående redovisat nämndens förslag till *ett modifierat prisgränssystem för kött och fläsk*. För riksdagens information vill jag nämna att regeringen bemyndigat jordbruksnämnden att fr. o. m. den 1 april 1979 försöksvis pröva det föreslagna prisgränssystemet. Jordbruket har hittills tillerkänts särskild ersättning för prisstoppets verkningar till följd av världsmarknadsprisernas utveckling på vissa kött- och mejerivaror. Det arbete som nu bedrivs för att minska avståndet mellan prisgränserna kan komma att påverka grunderna för denna ersättning. Jordbruksnämnden bör därför även undersöka de tekniska och prismässiga konsekvenserna av ett eventuellt borttagande av prisstoppersättningen. Jag har för avsikt att senare föreslå regeringen att ge nämnden ett sådant uppdrag.

I enlighet med riksdagens beslut (prop. 1977/78:19, JoU 1977/78:10, rskr 1977/78:103 och prop. 1977/78:154, JoU 1977/78:34, rskr 1977/78:348) skall en *styrning av animalieproduktionens utbyggnad* ske genom ett system med differentierade avgifter inom fläsk- och äggproduktionen när pristryckande överskott föreligger. Regeringen har uppdragit åt jordbruksnämnden att fastställa de differentierade avgifterna.

Jordbruksnämnden har som tidigare nämnts fr. o. m. den 1 januari 1979 infört ett system med differentierade avgifter inom äggproduktionen. Vad gäller differentierade produktionsavgifter på fläsk anmäler nämnden att det i samband med utarbetandet av ett sådant system visat sig att de administrativa svårigheterna har varit större än vad man kunnat förutse. Nämnden arbetar vidare för att finna en tekniskt godtagbar lösning och avser att senare under år 1979 återkomma till regeringen i frågan.

Med anledning härav vill jag erinra om att i prop. 1977/78:154 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. har redovisats en skiss till ett avgiftssystem för styrning av animalieproduktionens utbyggnad som

jordbruksnämnden utarbetat. I propositionen godtogs denna skiss och vidare framhölls att nämnden borde bedriva arbetet så att avgift om möjligt kunde börja tas ut den 1 januari 1979. Riksdagen lämnade förslaget utan erinran. Som jag nyss nämnt har jordbruksnämnden fr. o. m. den 1 januari 1979 börjat ta ut differentierade avgifter inom äggproduktionen. Jag anser att det är angeläget att arbetet med att ta fram ett effektivt fungerande system med differentierade avgifter inom fläskproduktionen bedrivs skyndsamt så att ett sådant system kan börja tillämpas vid pristryckande överskott. Jag utgår från att systemet kan utformas på ett från både producent- och konsumentsynpunkt tillfredsställande sätt.

Jordbruksnämnden föreslår att vissa *potatisprodukter* överförs till jordbruksprisregleringen fr. o. m. den 1 juli 1979 och att tullen för dessa produkter avskaffas.

Nämndens förslag innebär att sådan torkad, dehydratiserad eller evaporerad potatis, hel, i bitar, skivad, krossad eller pulveriserad, men ej vidare beredd, som är hänförlig till tulltaxenr 07.04, överförs till jordbruksprisregleringen så att möjlighet skapas att vid import tillämpa införselavgift i likhet med vad som gäller i fråga om potatisprodukter (mjöl, gryn och flingor) hänförliga till nr 11.05. Avgift föreslås dock inte tas ut vid import från EFTA-länderna med hänsyn till existerande svenska åtaganden mot EFTA. Nu gällande tull på potatis hänförlig till tulltaxenr 07.04, om 25 kr. per 100 kg, föreslås samtidigt borttagen. Förslaget motiveras med att importen av ej jordbruksreglerade potatisprodukter under nr 07.04 (stat. nr 07.04.009) bedömts störande för den med dessa produkter konkurrerande svenska produktionen av potatisflingor hänförliga till nr 11.05 (stat. nr 11.05.000). Importen av produkter enligt detta nummer är tullfri men belagd med införselavgift (fr. o. m. den 1 juli 1978 293 kr. per 100 kg för mjöl och gryn samt 341 kr. per 100 kg för flingor).

Remissinstanserna godtar jordbruksnämndens förslag. Även jag biträder detta. Ett förslag till lag om ändring i lagen (1977:975) med tulltaxa har upprättats i samråd med chefen för handelsdepartementet. Förslaget innebär att tulltaxenr 07.04 delas upp på tre underpositioner, varvid potatis hänförs till position A. med tullfrihet. Vid utformningen av förslaget har även beaktats den ändring i förevarande tulltaxenummer som har föreslagits av regeringen i prop. 1978/79:136 om trädgårdsnäringen. Vid riksdagens prövning bör beaktas att det behövs en lagteknisk samordning mellan förevarande lagförslag och det lagförslag som lagts fram i prop. 1978/79:136. Vidare har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område. Förslaget innebär att potatis hänförlig till tulltaxenr 0704 införs i förteckningen över de varor som avses i 2 § lagen. Härigenom skapas möjlighet att vid import ta ut införselavgift för dessa produkter.

För riksdagens information har jag i det föregående redovisat jordbruksnämndens synpunkter beträffande sådana *konkurrensfrågor* som samman-

hänger med jordbruksprisregleringen. Dessa synpunkter föranleder ingen erinran från min sida.

7.2 Införselavgiftsmedel m. m.

Användningen av införselavgiftsmedel m. m. under regleringsåret 1977/78 framgår av den föregående redogörelsen, liksom också beräkningen och den preliminära dispositionen av införselavgiftsmedel m. m. som inflyter under regleringsåret 1978/79. Jag har inte någon erinran mot vad som redovisats i detta sammanhang.

Jordbruksnämnden beräknar att det under *regleringsåret 1979/80* inflyter 480 milj. kr. i form av införselavgiftsmedel, varav 155 milj. kr. för fodermedel.

Jordbruksnämnden föreslår att *fördelningsplanen* för regleringsåret 1979/80 bör omfatta 267,2 milj. kr. jämte inflytande fodermedelsavgifter som beräknas till 155 milj. kr. eller totalt 422,2 milj. kr. Jag biträder nämndens förslag.

Med hänsyn till ovissheten rörande regleringsekonomens utveckling lägger nämnden inte fram någon fördelningsplan för det preliminärt beräknade beloppet. Nämnden bör återkomma med fullständigt förslag till preliminär fördelning i samband med förslaget till justering av införselavgifter m. m. fr. o. m. den 1 juli 1979. Nämnden bör liksom tidigare, efter hörande av Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen, få jämka fördelningen av delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och även besluta om det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande.

Jag har inget att erinra mot att Svensk spannmålshandel liksom hittills tillförs införselavgifter för viss utbyteshandel med brödsäd. Vidare bör som hittills Sveriges oljeväxtintressenter tillföras de avgiftsmedel som inflyter till följd av de höjningar av avgifter för fettvaror som har ägt rum fr. o. m. den 1 juli 1974 eller som kan komma att ske.

Medelsbehovet under regleringsåret 1979/80 för de ändamål *utanför fördelningsplanen* som jag anger i det följande bör i första hand täckas av införselavgiftsmedel.

De införselavgifter som inflyter till följd av s. k. *utbyteshandel* med kött och fläsk har av nämnden beräknats komma att uppgå till 68 milj. kr. Av detta belopp skall 18 milj. kr., som avser utbyteshandel med öststaterna, föras över till Svensk kötthandel. Återstående 50 milj. kr., som avser utbyteshandel med andra länder, skall föras över till Svensk kötthandel i enlighet med de regler som gäller för regleringsåret 1978/79 och som jag har redovisat i det föregående.

Kostnaderna för *pristillägg för får- och lammkött* av 530 öre per kg bestrids under regleringsåret 1978/79 med 12 milj. kr. från anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och med 14,5 milj. kr. av införselav-

giftsmedel utanför fördelningsplanen. Jordbruksnämnden beräknar kostnaden för pristillägget till oförändrat 26,5 milj. kr. under regleringsåret 1979/80. Jag föreslår att pristillägget på får- och lammkött bekostas med 11 milj. kr. från anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och att resterande belopp, 15,5 milj. kr., bekostas med införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Jag återkommer i det följande med den närmare motiveringen till detta förslag. Härutöver kan nämnas att regeringen har bemyndigat nämnden att under regleringsåret 1978/79, inom ramen för de medel som jordbruket erhåller som ersättning för prisstoppet på kött av andra djurslag, utbetala ett extra pristillägg av 11,5 milj. kr.

Till Svensk matpotatiskontroll (SMAK) har för regleringsåret 1978/79 bidrag lämnats med 965 000 kr. för *upplysningsverksamhet på matpotatisområdet*. För regleringsåret 1979/80 föreslås en höjning av beloppet till högst 1 015 000 kr. Ersättningen till SMAK för *kontrollkostnader* i samband med kvalitetsmärkning av matpotatis föreslås höjd från 4 175 000 kr. till högst 4 410 000 kr. för regleringsåret 1979/80. Jag har inget att invända mot dessa förslag.

Till Sveriges utsädesförening har för regleringsåret 1978/79 lämnats bidrag med 1 995 000 kr. för finansieringen av föreningens *potatisförädlingsverksamhet*. Då denna verksamhet fr. o. m. år 1980 skall finansieras på annat sätt föreslår nämnden att föreningen tillförs 1 070 000 kr. för verksamheten under andra halvåret 1979.

Jag vill med anledning härav anföra följande. Regeringen har i prop. 1978/79:130 om vissa åtgärder på växtförädlingsområdet m. m. lagt fram förslag rörande bl. a. det fortsatta statliga stödet till växtförädlingen. Förslaget innebär att en särskild växtförädlingsnämnd inrättas. För nämndens bidragsgivning föreslås att ett särskilt anslag anvisas. Statens nuvarande bidrag till växtförädlingen, alltså även den del som täcks av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen, sammanförs under det nya anslaget Bidrag till växtförädling. Det bidrag som lämnats till Sveriges utsädesförening av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen kan därmed upphöra fr. o. m. den 1 januari 1980. Jag biträder därför nämndens förslag. De införselavgiftsmedel som härigenom frigörs bör användas för pristillägg på får- och lammkött. Jag återkommer till denna fråga under punkt 9 Anslagsfrågor för budgetåret 1979/80.

Jordbruksnämnden föreslår att bidraget till Sveriges potatisodlares riksförbund för *effektivisering av matpotatisodlingen* höjs från 1 950 000 kr. till 2 050 000 kr. för regleringsåret 1979/80. Jag har inget att erinra mot detta.

Vidare föreslås att nämnden under regleringsåret 1979/80 får disponera oförändrat högst 4 milj. kr. av avgiftsmedel utanför fördelningsplanen för *återbäring till pälsdjursuppfödare* av den del av priset på inhemskt foder för pälsdjursuppfödning som är hänförlig till införselavgifterna på fodermedel. Jag biträder även detta förslag.

Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande bör tillföras oförändrat 475 000 kr. under regleringsåret 1979/80.

Bidraget för att *begränsa fraktkostnaderna för mjölk och grädde* till vissa områden i de nordligaste länen bör utgå med 300 000 kr. under regleringsåret 1979/80.

Liksom under innevarande regleringsår bör hela kostnaden av 4 milj. kr. för *stöd till odlingen av vallväxtfrö* utgå av medel utanför fördelningsplanen under regleringsåret 1979/80.

Till *fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen* har under regleringsåret 1978/79 förts 600 000 kr., varav hälften inom och hälften utom fördelningsplanen. Jordbruksnämnden föreslår att motsvarande belopp skall utgå under regleringsåret 1979/80. Jag har inget att invända mot detta under förutsättning att halva beloppet anslås inom fördelningsplanen.

Kostnaderna för *restitution av införselavgifter för styckningsdetaljer av kött och fläsk samt för ost* beräknas av nämnden till 7 milj. kr. för regleringsåret 1979/80. Jag biträder även detta förslag.

Det förslag till fördelning av införselavgifter utom och inom fördelningsplanen som jag nu har lagt fram medför ett beräknat underskott i regleringsekonomi av 300 000 kr.

Med hänsyn till ovissheten om den faktiska avgiftsuppbörden föreslår jordbruksnämnden att den rörliga krediten på 120 milj. kr. får stå kvar även under regleringsåret 1979/80 och att den får användas för ändaMål inom och utom fördelningsplanen samt för sockerregleringen. Jag biträder förslaget. Det bör ankomma på regeringen att närmare föreskriva hur krediten får utnyttjas.

Regeringen har med stöd av lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område bemyndigat jordbruksnämnden att under regleringsåret 1978/79 föreskriva att utförselavgift skall erläggas för bl. a. fläsk. Sådan avgift har också uttagits. Jag förordar nu att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att få använda de medel som influtit eller kommer att inflyta vid upptagande av utförselavgift till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

7.3 Sockerregleringen

Jordbruksnämndens förslag till prisreglering på sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1979 har utformats med utgångspunkt i riksdagens beslut i anledning av proposition om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m. (prop. 1977/78: 19, JoU 1977/78: 10, rskr 1977/78: 103). Förslaget innebär att nämnden och konsumentdelegationen med betodlarna överenskommit om en treårig prisregleringsperiod omfattande tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1982. Areal och betpris skall dock fastställas för varje regleringsår efter överläggningar. Vad gäller ersättningen till Svenska sockerfabriks AB avser förslaget endast regleringsåret 1979/80. Jordbruksnämndens förslag till sockerreglering för perioden den 1 juli 1979—den 30 juni 1980 har till alla delar biträtts av konsumentdelegationen. Sveriges

betodlarnas centralförening har accepterat förslaget i de delar det rör betodlarnas villkor. Sockerbolaget har godtagit förslaget om arealen för år 1979. Bolaget har däremot inte accepterat förslaget vad gäller ersättningen till bolaget.

Jordbruksnämnden föreslår att *sockerbetsarealen* för 1979 års odling får uppgå till 51 500 ha. Erforderliga kvoteringar bör enligt nämnden inte få drabba de områden som normalt levererar betor till bruken på Öland och Gotland. Nämnden föreslår vidare att *arealbidraget* för 1979 års areal bör utgå oförändrat med 400 kr. per kontrakterad ha till odlarna inom Mörbylångabrukets upptagningsområde, medan bidraget till odlarna på Gotland bör höjas till 500 kr. per ha. I de fall arealen vid kontroll befinns vara mindre än den kontrakterade föreslås bidraget utgå efter den uppmätta arealen.

Kostnadskompensationen till betodlarna har enligt förslaget beräknats till ca 22,6 milj. kr. för regleringsåret 1979/80. Med hänsyn till den relativt sett höga lönsamheten i sockerbetsodlingen har betodlarna accepterat att inget särskilt inkomstillägg skall utgå för 1979 års skörd. Grundpriset för 1979 års betskörd bör därför enligt förslaget höjas med 0,98 kr. till 17,90 kr. per 100 kg betor med en sockerhalt av 16 %.

Jag biträder nämndens förslag till sockerbetsareal, arealbidrag och kostnadskompensation till betodlarna.

Vad gäller *kostnadskompensationen till sockerbolaget* har som jag tidigare nämnt förslaget inte biträttts av bolaget. Bolaget har i särskild skrivelse till regeringen närmare motiverat detta och anhåller att sådana anstalter träffas som ger erforderliga ekonomiska ramar för att den svenska sockerindustrin skall kunna bedrivas under rimliga förutsättningar. Jordbruksnämnden föreslår att bolaget tillerkänns 20 milj. kr. som kompensation för inträffade kostnadsökningar inom strösockertillverkningen och förpackning av strösocker. Förslaget innebär sålunda att specialsocker- och fodertillverkningen lämnas utanför sockerregleringen men nämnden förbehåller sig rätten att inför kommande regleringsperiod beakta utfallet av fodertillverkningen. Vid bestämningen av ersättningsbeloppet har delade meningar förelegat främst i fråga om hur produktivitetens utvecklingen, lönekostnadsökningen och avskrivningskostnaderna skall beaktas.

Jordbruksnämndens förslag innebär vidare att sockerbolaget tillerkänns en kompensation för merkostnader vid ö-bruken med totalt 13,2 milj. kr.

Den totala ersättningen, 20 milj. kr., till sockerbolaget innebär enligt nämnden en höjning av strösockerpriset med 6,81 kr. per 100 kg. Tillsammans medför de föreslagna ökningarna av betpriset och sockerbolagets andel av partipriset på socker att strösockerpriset stiger med sammanlagt 14,51 kr. per 100 kg till 265,55 kr. per 100 kg. Nämnden begär att få genomföra prishöjningarna på sådant sätt att minsta möjliga störning uppstår på marknaden. Nämnden föreslår vidare att ersättningen för raffinering och lagring av importerat råsocker höjs procentuellt lika mycket som inom EG. Nämnden framhåller även att vid väsentliga förändringar i priset på eldningssolja får överläggningar påkallas.

Gränsskyddet föreslås liksom hittills utgöras av införselavgifter som tas ut på såväl råsocker som på färdigt socker och sockerprodukter. Införselavgiften för sirap, sockerlösningar och sockerkulör bör liksom hittills motsvara avgiften för färdigt socker, varvid hänsyn bör tas till produktens sockerinhåll. Om världsmarknadspriset på färdigt socker är högre än det inhemska priset föreslås att nämnden i likhet med nu gällande regler får ta ut en försäljningsavgift på allt socker som säljs inom landet. De därigenom influtna medlen bör användas för att i sådana lägen subventionera import av socker.

Socketregleringsfondens intäkter utgörs av införselavgifter alternativt försäljningsavgifter. Från fonden föreslås liksom hittills få bestridas kostnaderna för dels fraktrabattering med 1,2 milj. kr., dels fältmätning i erforderlig utsträckning av den svenska sockerbetsarealen. Från fonden föreslås dessutom kostnaderna för arealbidragen finansieras till en beräknad kostnad av 3,5–4 milj. kr. samt en viss del, 4,3 milj. kr., av ersättningen till sockerbolaget för merkostnaden vid ö-bruken. Jordbruksnämnden föreslår att den rörliga kredit som nämnden äger disponera hos riksgäldskontoret även får anlitas för ifrågavarande ändamål, om socketregleringsfondens intäkter blir otillräckliga.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag till ersättning till sockerbolaget under regleringsåret 1979/80. Jag har i det föregående föreslagit att den rörliga kredit på 120 milj. kr. som stått till regeringens förfogande för bl. a. ändamål inom socketregleringen under regleringsåret 1978/79 bör få användas för samma ändamål även under regleringsåret 1979/80. Jag vill framhålla att det är önskvärt att man liksom för jordbruket i övrigt lyckas uppnå fleråriga överenskommelser även på sockerområdet. Förutsättningen för en flerårsuppgörelse är emellertid så vitt jag kan finna att de överläggande parterna kan lösa de frågor i vilka delade meningar förelegat vid nu avslutade förhandlingar. Den av sockerbolaget framförda frågan om höjda oljepriser synes enligt min mening kunna aktualiseras vid de överläggningar jordbruksnämnden erinrat om.

Jag har i det föregående redogjort för sockerbolagets planer att lägga ned *sockerbruket i Karpalund* efter 1979 års kampanj. Jag vill i denna fråga anföra följande.

Regeringen har efter överläggningar med sockerbolaget och betodlarna träffat en överenskommelse som gör det möjligt att fortsätta med sockertillverkning vid bruket även under 1980 och 1981 års kampanjer. Överenskommelsen har träffats med förbehåll för riksdagens godkännande.

Parterna är överens om att de tekniska och ekonomiska möjligheterna att tillverka etanol ur sockerbetor inte är tillräckligt utredda. Det kan vara möjligt att i framtiden producera etanol ur sockerbetor. Staten bör genom bl. a. Svensk metanolutveckling AB utreda de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för en produktion av etanol ur sockerbetor och andra produkter. Utredningen skall bedrivas så att utvärderingen kan vara klar

under år 1980. Först efter det att denna utvärdering är klar kan ställning tas till frågan om fortsatt drift vid sockerbruket i Karpalund efter 1981 års kampanj.

Sockerbolaget har beräknat de långsiktiga företagsekonomiska vinsterna av en nedläggning av sockerbruket i Karpalund till 15 milj. kr. per år. Parterna har kommit överens om att med lika stora delar bidra till att täcka viss del av merkostnaderna för en fortsatt drift av bruket. Överenskommelsen innebär att bidrag lämnas under år 1980 med 10 milj. kr. och under år 1981 med 11 milj. kr. Var och en av de tre parterna bidrar alltså med en tredjedel av dessa belopp.

Statens andel som för regleringsåret 1980/81 uppgår till ca 3,3 milj. kr. och för regleringsåret 1981/82 till ca 3,7 milj. kr. bör enligt min mening bestridas från sockerregleringsfonden. Jag förordar sålunda att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna den överenskommelse vars huvudsakliga innehåll jag nu har redogjort för.

8 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att antaga förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1977: 975) med tulltaxa,
2. lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område,
dels att
3. godkänna vad jag har förordat om prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1979— den 30 juni 1980,
4. godkänna vad jag har förordat om grunderna för regleringen av priser m. m. på sockerbetor för tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1982,
5. godkänna vad jag har förordat om regleringen av sockernäringen för tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1980,
6. godkänna vad jag har förordat i fråga om användningen av avgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1979/80 eller har influtit under tidigare regleringsår,
7. medge att den rörliga kredit på högst 120 milj. kr. som år 1973 ställdes till statens jordbruksnämnds förfogande i riksgäldskontoret för ändamål utanför fördelningsplanen för införselavgiftsmedel får under regleringsåret 1979/80 användas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, statens jordbruksnämnd för ändamål inom jordbruksprisregleringen och regleringen av sockernäringen,
8. bemyndiga regeringen att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag har förordat träffa avtal med Svenska sockerfabriks AB och Sveriges

betodlars centralförening angående fortsatt verksamhet vid sockerbruket i Karpalund.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

I fråga om anslagsberäkningar för budgetåret 1979/80 återkommer jag i nästa punkt.

9 Anslagsfrågor för budgetåret 1979/80

DRIFTBUDGETEN

TIONDE HUVUDTITELN

C. Jordbruksprisreglering

C 3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område

1977/78 Utgift	3 512 043 682
1978/79 Anslag	3 666 000 000
1979/80 Förslag	3 837 000 000

Under anslaget anvisas medel för olika prisreglerande åtgärder. Från anslaget bestrids kostnaderna för livsmedelssubventioneringen samt prisstoppsersättningen till jordbruket. Vidare utgår medel till låginkomstsatsningen, avbytarverksamheten och andra sociala satsningar inom jordbruket samt medel som ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Från anslaget bestrids även kostnaderna för prisutjämningen.

	1978/79	Beräknad ändring 1979/80	
		Statens jordbruksnämnd	Föredraganden
Anslag			
Prisutjämning	180 000 000	+ 10 000 000	+ 10 000 000
Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m.	3 200 000 000	+ 100 000 000	+ 80 000 000
Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket	217 000 000	+ 83 000 000	+ 83 000 000
Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen	67 000 000	-	- 1 000 000
Särskilda undersökningar	670 000	+ 109 000	-
Summa (avrundad)	3 666 000 000	+ 192 000 000	+ 171 000 000

Statens jordbruksnämnd

Från posten *Prisutjämning* bestrids kostnaderna för råvaruprisutjämning till livsmedelsindustrin. Från posten utgår också kompensation för den kostnadsfördyring som tullskyddet på vissa fettvaror medför för livsmedelsindustrin och den tekniska industrin. För budgetåret 1979/80 beräknar nämnden kostnaderna till sammanlagt 190 milj. kr.

Från posten *Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m.* bestrids kostnaderna för ersättning till jordbruket dels till följd av uteblivna införsel- och förmalningsavgiftshöjningar samt föreskrivna avgiftssänkningar på grund av livsmedelssubventionering och prisstopp, dels ersättning till jordbruket för genom prisstoppet förhindrade prishöjningar på varor, vilkas priser annars skulle ha höjts till följd av stigande internationella priser. För budgetåret 1978/79 har anslagsposten upptagits till 3 200 milj. kr. Denna beräkning avser till större delen subventionerna på mejeri- och köttvaror.

Jordbruksnämnden beräknar – om prisstoppet kommer att gälla oförändrat samt om nuvarande subventioner och konsumtionsmönster består – ersättningsbeloppen för mejeri- och köttvaror till ca 3 100 milj. kr. för budgetåret 1979/80. I beloppet inräknas kostnader för regional utjämning av partipriset på konsumtionsmjölk. Beloppet inrymmer också kostnaderna för broilerstödet med högst 20 milj. kr. Härtill kommer kostnaderna för den ålagda reduktionen av förmalningsavgifterna, som kan beräknas uppgå till ca 125 milj. kr.

Ersättningen till jordbruket till följd av genom prisstoppet förhindrade prishöjningar på varor, vars priser annars skulle ha höjts på grund av stigande internationella priser, beräknas till 74 milj. kr.

Sammanlagt beräknar jordbruksnämnden medelsåtgången under anslagsposten till 3 300 milj. kr. för budgetåret 1979/80.

Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket. För budgetåret 1978/79 är upptaget en post på 217 milj. kr. Regeringen har under budgetåret anvisat ytterligare 68 milj. kr. 175 milj. kr. skall användas för att bestrida kostnaderna för leveranstillägg till mjölkproducenter, stöd till smågrisproduktionen och avbytarverksamheten inom jordbruket. Vidare skall 5 milj. kr. användas för företagshälsövård inom jordbruket och 105 milj. kr. för uppbyggnad av ett socialförsäkringsskydd för lantbrukarna.

Leveranstillägget för mjölk beräknas dra en kostnad av 115 milj. kr. Stödet till smågrisproduktionen uppskattas till 20 milj. kr. och för avbytarverksamheten beräknas ett belopp av 40 milj. kr. Liksom hittills bör besparingar resp. överskridanden av leveranstillägget för mjölk eller stödet till smågrisproduktionen tillföras resp. avgå från beloppet för avbytarverksamheten.

Jordbruksnämnden föreslår att 300 milj. kr. anslås för budgetåret 1979/80.

Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Jord-

bruksnämnden beräknar anslagsposten för budgetåret 1979/80 till 67 milj. kr. fördelat med 55 milj. kr. på kostnader för sänkning av partipriset på konsumtionsmjölk och med 12 milj. kr. på kostnader för pristillägg på får- och lammkött.

Särskilda undersökningar. Anslagsposten, som tidigare benämnts Diverse kostnader, bör användas för vissa undersökningar på jordbrukets och fiskets områden.

Föredraganden

Från posten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m. bestrids kostnaderna för prisstödet till broilernäringen på 20 milj. kr. Prisstödet infördes för att näringen under en övergångsperiod skulle få möjlighet att anpassa sin produktion till det inhemska avsättningsutrymmet. Stödet har vid utgången av innevarande budgetår utgått i tre år. För budgetåret 1979/80 har särskilda medel inte beräknats för detta ändamål. Om ett fortsatt stöd till broilernäringen anses behövt efter den 1 juli 1979 får en viss omfördelning av livsmedelssubventionerna övervägas.

Jag har tidigare vid min behandling av disposition av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen beräknat en höjning av beloppet för pristillägg på får- och lammkött med 1 milj. kr. Posten Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen kan därmed minskas med detta belopp.

Med hänvisning till sammanställningen och till vad jag tidigare har anfört beräknar jag anslaget till 3 837 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 3 837 000 000 kr.

10 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.